

Τ.Ε.Ι. ΚΡΗΤΗΣ

Σχολή Διοίκησης και Οικονομίας

ΤΜΗΜΑ ΛΟΓΙΣΤΙΚΗΣ

ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ

«ΛΟΓΙΣΤΙΚΗ ΚΑΙ ΕΛΕΓΚΤΙΚΗ»

**ΕΤΑΙΡΙΚΗ ΔΙΑΚΥΒΕΡΝΗΣΗ ΚΑΙ ΕΣΩΤΕΡΙΚΟΣ ΕΛΕΓΧΟΣ
ΤΡΑΠΕΖΩΝ**

Διπλωματική Εργασία

που υποβλήθηκε στο Τμήμα Λογιστικής του Τ.Ε.Ι. ΚΡΗΤΗΣ

ως μέρος των απαιτήσεων για την απόκτηση

Μεταπτυχιακού Διπλώματος Ειδίκευσης στη Λογιστική και Ελεγκτική

από την

ΒΑΡΛΑΚΗ ΕΛΙΣΣΑΒΕΤ

**ΗΡΑΚΛΕΙΟ
ΜΑΙΟΣ 2012**

Δήλωση Αυθεντικότητας

«Ο μεταπτυχιακός φοιτητής που εκπόνησε την παρούσα διπλωματική εργασία φέρει ολόκληρη την ευθύνη προσδιορισμού της δίκαιης χρήσης του υλικού, η οποία ορίζεται στην βάση των εξής παραγόντων: του σκοπού και χαρακτήρα της χρήσης (μη-εμπορικός, μη-κερδοσκοπικός, αλλά εκπαιδευτικός-ερευνητικός), της φύσης του υλικού που χρησιμοποιεί (τμήματα κειμένου, πίνακες σχήματα, εικόνες κ.λ.π) του ποσοστού και της σημαντικότητας του τμήματος που χρησιμοποιεί σε σχέση με όλο το κείμενο υπό copyright, και των πιθανών συνεπειών της χρήσης αυτής στην αγορά ή την γενικότερη αξία του υπό copyright κειμένου.»

Σελίδα Τριμελούς Εξεταστικής Επιτροπής

«Η παρούσα διπλωματική εργασία εγκρίθηκε ομόφωνα από την Τριμελή εξεταστική επιτροπή η οποία ορίστηκε από την ΓΣΕΣ του Τμήματος Λογιστικής και Ελεγκτικής του Τ.Ε.Ι. Κρήτης, σύμφωνα με το νόμο και τον εγκεκριμένο Οδηγό Σπουδών του ΠΜΣ «Λογιστική και Ελεγκτική». Τα μέλη της Επιτροπής ήταν:

- ΙΑΤΡΙΔΗΣ ΓΕΩΡΓΙΟΣ
- ΧΑΡΙΣΣΗΣ ΧΑΡΙΛΑΟΣ
- ΣΩΡΡΟΣ ΙΩΑΝΝΗΣ

Η έγκριση της διπλωματικής εργασίας από το τμήμα λογιστικής του Τ.Ε.Ι. ΚΡΗΤΗΣ δεν υποδηλώνει αποδοχή των απόψεων του συγγραφέα»

Ευχαριστίες

Η παρούσα Διπλωματική εκπονήθηκε στα πλαίσια του Προγράμματος Μεταπτυχιακών Σπουδών Λογιστική - Ελεγκτική του τμήματος Λογιστικής του ΤΕΙ ΚΡΗΤΗΣ. Παρουσιάζοντας την παρούσα διπλωματική εργασία θα ήθελα να ευχαριστήσω όλους όσους συνετέλεσαν στην ολοκλήρωση της.

Ευχαριστώ τους κ.κ. Χαρίλαο Χαρίσση και Γεώργιο Ιατρίδη για την συνεργασία τους και την καθοδήγηση τους σε όλη την πορεία της διπλωματικής μου εργασίας.

Επίσης θα ήθελα να ευχαριστήσω τον κ. Αρβανίτη Σταύρο για την συνεργασία του και την καθοδήγηση του σε όλη την διάρκεια των σπουδών μου.

Περιεχόμενα

Πρόλογος.....	9
Κεφάλαιο 1 ^ο	10
1.1 Γενικά – Έννοια και Χρησιμότητα	10
1.2 Συστήματα Εσωτερικού Ελέγχου	13
1.3 Η Αναγκαιότητα του Εσωτερικού Ελέγχου στις Τράπεζες.....	14
1.4 Ιστορική Αναδρομή.....	15
1.5 Το Νομικό Πλαίσιο	16
1.5.1 Το Ινστιτούτο Εσωτερικών Ελεγκτών	17
1.5.2 Η Επιτροπή Βασιλείας.....	17
α) Σύμφωνο Βασιλείας I.....	18
β) Σύμφωνο Βασιλείας II.....	19
γ) Σύμφωνο Βασιλείας III	20
1.6 Κανονιστική Συμμόρφωση.....	20
1.6.1 Ξέπλυμα Βρώμικου Χρήματος.....	21
1.6.2 Τραπεζική Απάτη	22
Κεφάλαιο 2 ^ο	23
Εταιρική Διακυβέρνηση.....	23
2.1 Ορισμός	23
2.2 Αρχές και Συστήματα Εταιρικής Διακυβέρνησης.....	24
2.2.1 Αρχές Εταιρικής Διακυβέρνησης.....	24
2.2.2 Συστήματα Εταιρικής Διακυβέρνησης.....	25
2.3. Αξιολόγηση της Εταιρικής Διακυβέρνησης.....	26
2.4 Η Χρησιμότητα των Συστημάτων Αξιολόγησης.....	26
2.5 Πως Επηρεάζουν οι Παράγοντες της Εταιρικής Διακυβέρνησης τις Επιχειρήσεις..	27
2.6 Ελληνικό Μοντέλο Εταιρικής Διακυβέρνησης	28
2.6 Εταιρική Διακυβέρνηση και Εσωτερικός Έλεγχος.....	29
2.7 Επιτροπή Ελέγχου.....	30
2.8 Ο Νόμος "Sarbanes - Oxley"	30
Κεφάλαιο 3 ^ο	32
Κίνδυνοι	32
3.1 Χρηματοοικονομικοί κίνδυνοι.....	32
3.2 Πιστωτικός Κίνδυνος.....	33

3.3. Κίνδυνος Αγοράς	34
3.4 Κίνδυνος Ρευστότητας	34
3.5 Ο κίνδυνος επιτοκίων.....	35
Κεφάλαιο 4 ^ο	36
Βιβλιογραφική Επισκόπηση.....	36
4.1 Εννοιολογικό πλαίσιο.....	36
4.2 Ανασκόπηση Ερευνών	38
4.2.1 Εταιρική Διακυβέρνηση και Οικονομικές Επιδόσεις.....	41
4.2.2. Εταιρική Διακυβέρνηση και ρυθμιστικό πλαίσιο	46
4.2.3. Εταιρική Διακυβέρνηση και Χρηματοδότηση.....	49
4.2.4 Εταιρική Διακυβέρνηση και Ιδιοκτησιακή Σύνοψη.	51
4.2.5 Εταιρική Διακυβέρνηση και Χρηματοπιστωτική Κρίση.....	57
Συμπεράσματα.....	60
Βιβλιογραφία.....	62
ΕΛΛΗΝΙΚΗ.....	62
ΞΕΝΗ.....	63
ΙΣΤΟΣΕΛΙΔΕΣ.....	68

Audit and Corporate Governance in Banks

G. IATRIDIS^a, E.VARDAKI^b, H.HARISSIS^c

Abstract

Purpose: The purpose of this study is to present the need to control the banks, the benefits of implementing internal control systems in banks and governments to adapt to the requirements of the provisions of the regulatory framework. In the first part refers to the operation of internal control, corporate governance, legal framework, banking risks, the Basel Committee and efficiency, and the second presents studies done to date on corporate governance and internal control Banks.

Design/Methodology/Approach: The first part refers to the concepts of internal control, corporate governance, banking risks and the regulatory function. The second part is devoted to literature review of articles published in international literature on corporate governance and internal control.

Findings: Corporate governance is a part of internal control of banks. Accordance with Law 3016/2002 and the decisions of BASEL I II III required all banks to implement faithfully the rules of the Basel and have part of regulatory compliance. Implementation of the regulatory framework leads to improved results for banks, ensuring stability in the banking sector, and provides security to both depositors and shareholders for the proper functioning of the bank and safeguard their interests.

Originality/value:

This paper presents the need for adequate internal control and the rules of corporate governance in banks. Analyzing the studies that have been commenting on their results and linking with the global economic crisis of recent years. Emphasis on predictability and avoid similar situations in the future.

Keywords: Internal Audit Banking, Basel Committee, Corporate Governance, Financial Risks.

Paper Type: Literature Review

JEL classification –M41,M42, G21,G3,G32,G33,G34

^aUniversity of Thessaly, Department of Economics, Email:giatridis@econ.uth.gr

^b [T.E.I. of Crete](#), S.M.E., Dept. of Accounting, [MSc Accounting and Auditing](#) . Corresponding Author: email:e.vardaki@yahoo.gr, postgraduate student.

^c International Board of Auditors for NATO, Brussels, Belgium, email: Charisis.Charilaos@me.com

Εσωτερικός Έλεγχος και Εταιρική Διακυβέρνηση στις Τράπεζες Γ. Ιατρίδης, Ε.Βαρδάκη, Χ.Χαρίσσης

Περίληψη

Σκοπός: Ο σκοπός της παρούσας μελέτης είναι να παρουσιάσει την αναγκαιότητα για τον έλεγχο των τραπεζών, τα οφέλη από την εφαρμογή των συστημάτων εσωτερικού ελέγχου των τραπεζών και των κυβερνήσεων να προσαρμοστούν στις απαιτήσεις των διατάξεων του κανονιστικού πλαισίου. Στο πρώτο μέρος αναφέρεται στη λειτουργία του εσωτερικού ελέγχου, της εταιρικής διακυβέρνησης, το νομικό πλαίσιο, τραπεζικών κινδύνων, η επιτροπή της Βασιλείας και την αποτελεσματικότητα, και η δεύτερη παρουσιάζει μελέτες που έχουν γίνει μέχρι σήμερα για την εταιρική διακυβέρνηση και τον εσωτερικό έλεγχο των τραπεζών.

Σχεδιασμός / Μεθοδολογία / Προσέγγιση: Το πρώτο μέρος αναφέρεται στις έννοιες του εσωτερικού ελέγχου, της εταιρικής διακυβέρνησης, τραπεζικών κινδύνων και η ρυθμιστική λειτουργία. Το δεύτερο μέρος είναι αφιερωμένο στην ανασκόπηση της βιβλιογραφίας των άρθρων που δημοσιεύτηκαν στη διεθνή βιβλιογραφία σχετικά με την εταιρική διακυβέρνηση και τον εσωτερικό έλεγχο.

Ευρήματα: Η εταιρική διακυβέρνηση είναι ένα μέρος του συστήματος εσωτερικού ελέγχου των τραπεζών. Σύμφωνα με το Ν. 3016/2002 και τις αποφάσεις της Βασιλείας I II III όλες οι τράπεζες υποχρεούνται να εφαρμόζουν πιστά τους κανόνες της Βασιλείας και έχουν τμήμα κανονιστικής συμμόρφωσης. Η εφαρμογή του κανονιστικού πλαισίου οδηγεί στη βελτίωση των αποτελεσμάτων για τις τράπεζες, τη διασφάλιση της σταθερότητας του τραπεζικού τομέα, καθώς παρέχει ασφάλεια τόσο τους καταθέτες όσο και τους μετόχους για την εύρυθμη λειτουργία της τράπεζας και τη διασφάλιση των συμφερόντων τους.

Πρωτοτυπία: Αυτή η εργασία παρουσιάζει την ανάγκη για κατάλληλες διαδικασίες εσωτερικού ελέγχου και τους κανόνες της εταιρικής διακυβέρνησης στις τράπεζες. Αναλύοντας τις μελέτες που έχουν σχολιάζοντας τα αποτελέσματά τους και συνδέοντας αυτά, με την παγκόσμια οικονομική κρίση των τελευταίων ετών. Δίνοντας έμφαση στην προβλεψιμότητα και την αποφυγή παρόμοιων καταστάσεων στο μέλλον.

Λέξεις-κλειδιά: Εσωτερικού Ελέγχου Τραπεζών, Επιτροπή της Βασιλείας, Εταιρικής Διακυβέρνησης, οι χρηματοοικονομικοί κίνδυνοι.

Τύπος χαρτιού: Ανασκόπηση βιβλιογραφίας

JEL ταξινόμηση-M41, M42, G21, G3, G32, G33, G34

Πρόλογος

Οι τράπεζες αποτελούν ένα καθοριστικό παράγοντα της ευημερίας και της ανάπτυξης της κοινωνίας μέσω των λειτουργιών που επιτελούν. Μια από τις βασικότερες λειτουργίες τους, είναι αυτή της αναδιανομής του χρήματος μέσα στην κοινωνία. Για το λόγο αυτό είναι σημαντικό να υπάρχει πλήρης διαφάνεια στον τρόπο λειτουργίας τους και να διασφαλίζεται η ακεραιότητα, και η υπευθυνότητα στον τρόπο διαχείρισης του χρήματος. Ιδιαίτερα στην σημερινή εποχή, όπου λόγω της οικονομικής κρίσης, οι τράπεζες αποτελούν έναν από τους σημαντικότερους τομείς, που καλείται να στηρίξει η κάθε κυβέρνηση, προκειμένου να περιορίσει την επέκταση της κρίσης σε ολόκληρη την κοινωνία και στην κατάρρευση της οικονομίας, είναι πολύ σημαντικό να υπάρχουν επαρκή συστήματα εσωτερικού ελέγχου.

Κεφάλαιο 1^ο

1.1 Γενικά – Έννοια και Χρησιμότητα

Ο Εσωτερικός Έλεγχος αποτελεί πλέον ένα αναπόσπαστο τμήμα κάθε σύγχρονης επιχείρησης. Στην Ελλάδα καθιερώθηκε με τον νόμο 3016/2002 για την Εταιρική Διακυβέρνηση, ο οποίος προϋποθέτει την δημιουργία τμήματος Εσωτερικού Ελέγχου σε όλες τις εισηγμένες επιχειρήσεις.

Ο Εσωτερικός Έλεγχος είναι μια ανεξάρτητη και αντικειμενική δραστηριότητα διασφάλισης και παροχής συμβουλών, η οποία έχει ως σκοπό να προσθέσει αξία στην επιχείρηση και να βελτιώσει τις λειτουργίες της⁴. Ο κύριος στόχος του τμήματος Εσωτερικού Ελέγχου είναι να βελτιώσει τις λειτουργίες της Τράπεζας όσον αφορά την διαχείριση των κινδύνων, τα μέτρα ελέγχου και την διακυβέρνηση. Επιπλέον με την παροχή των εξειδικευμένων γνώσεων του, στην αποτίμηση και διαχείριση των κινδύνων, των εσωτερικών ελέγχων και την βοήθεια που παρέχει στις διαδικασίες της διοίκησης, συμβάλει στην προσπάθεια της επιχείρησης να επιτύχει τους σκοπούς της⁵.

Για τον εσωτερικό έλεγχο υπάρχουν αρκετοί ορισμοί⁶ οι οποίοι έχουν δοθεί με την πάροδο του χρόνου, εξαιτίας της σπουδαιότητας του στην λειτουργία των επιχειρήσεων και της συμβολής του, στην παροχή υψηλών υπηρεσιών από τις επιχειρήσεις.

Πιο συγκεκριμένα, τα πρώτα χρόνια ο εσωτερικός έλεγχος ορίζονταν ως μια διαδικασία ελέγχου των λογαριασμών ο οποίος όμως δεν είχε καμία συμμετοχή στις λοιπές διαδικασίες της διοίκησης. Μετά την βιομηχανική επανάσταση ο εσωτερικός έλεγχος αρχίζει να γίνεται πλέον αντικείμενο μελέτης και απαραίτητο τμήμα κάθε επιχείρησης. Το 1941 ιδρύεται το Ευρωπαϊκό Ινστιτούτο Εσωτερικών Ελεγκτών, και αρκετά χρόνια μετά το 1973 η ASOBAC (Committee on Basic Auditing Concepts) δίνει τον πρώτο επίσημο ορισμό για τον εσωτερικό έλεγχο, σύμφωνα με τον οποίο

⁴ Γιάννης Φίλος, Πάντειο Πανεπιστήμιο, ΣΕΔ, 11-12-2010

⁵ Ελληνικό Ινστιτούτο Εσωτερικών Ελεγκτών- Ορισμός Εσωτερικού Ελέγχου.

⁶ Δρ. Δρογαλάς Γεώργιος- Εννοιολογικό Πλαίσιο Εσωτερικού Ελέγχου-www.grogalas.gr

Εσωτερικός Έλεγχος είναι «μια συστηματική διαδικασία αντικειμενικής αξιολόγησης των στοιχείων για την εξακρίβωση του βαθμού συσχέτισης μεταξύ καθιερωμένων κριτηρίων με τα πραγματικά αποτελέσματα της επιχείρησης». Έναν παρόμοιο ορισμό δίνει και η Επιτροπή APC (Auditing Practices Committee, 1980), ορίζοντας τον Εσωτερικό Έλεγχο ως «μια ανεξάρτητη εξέταση και γνωμοδότηση από έναν διορισμένο, από την επιχείρηση, ελεγκτή για τα οικονομικά στοιχεία της, σύμφωνα με το εκάστοτε ισχύον νομικό καθεστώς». Ο Meigs (1984) παρουσίασε έναν πιο πλήρη ορισμό για τον εσωτερικό έλεγχο, σύμφωνα με τον οποίο ο εσωτερικός έλεγχος είναι «το πλάνο της επιχείρησης και όλες οι μέθοδοι και οι διαδικασίες που ακολουθεί η διοίκηση για να διασφαλίσει την όσο το δυνατόν, πιο αποδοτική συνεργασία με τη διεύθυνση της επιχείρησης, την πρόληψη και τον εντοπισμό της απάτης και του λάθους, την ακρίβεια και ολοκλήρωση των λογιστικών αρχείων και την έγκαιρη προετοιμασία όλων των χρήσιμων οικονομικών πληροφοριών».

Η επιτροπή Cadbury⁷ ιδρύθηκε το Μάιο του 1991 από το Συμβούλιο Χρηματοοικονομικής Πληροφόρησης του Λονδίνου με αφορμή την έλλειψη εμπιστοσύνης των επενδυτών στην αξιοπιστία και την φερεγγυότητα των επιχειρήσεων που έχουν εισαχθεί στο χρηματιστήριο. Η επιτροπή κατόπιν και της κατάρρευσης της Bank of Credit και Διεθνούς Εμπορίου, εξέδωσε το 1992 το μοντέλο Cadbury από το Ινστιτούτο Ορκωτών Ελεγκτών της Αγγλίας και της Ουαλίας δίνοντας έναν πλήρη ορισμό του Εσωτερικού Ελέγχου σύμφωνα με τον οποίο: «Εσωτερικός Έλεγχος είναι ένα συνολικό σύστημα ελέγχων, χρηματοοικονομικών και άλλων, με σκοπό την παροχή ασφαλείας αναφορικά με αποτελεσματικές και αποδοτικές λειτουργίες, εσωτερικούς χρηματοοικονομικούς ελέγχους και συμμόρφωσης με τους νόμους, διατάξεις και πολιτικές της εταιρείας.». Τα βασικά σημεία του μοντέλου είναι ο διαχωρισμός του προέδρου και του διευθύνοντος συμβούλου της, την συμμετοχή στο διοικητικό συμβούλιο εξωτερικών διευθυντών και τον ορισμό επιτροπής ελέγχου από το διοικητικό συμβούλιο στην οποία θα συμμετέχουν τουλάχιστον τρία μη εκτελεστικά μέλη.

Στην Ελληνική βιβλιογραφία, ο Βαρβατσουλάκης (2002), στην εκπόνηση της διδακτορικής του διατριβής, ορίζει τον Εσωτερικό Έλεγχο ως «όλες τις μεθόδους με τις οποίες η Διοίκηση της επιχείρησης εκχωρεί αρμοδιότητες, με σκοπό την

⁷ <http://www.jbs.cam.ac.uk/cadbury/report/index.html>

αποτελεσματικότερη λειτουργία των κύκλων δραστηριότητας της οικονομικής μονάδας», και ο Παπαστάθης (2003) οριοθετεί τον εσωτερικό έλεγχο «ως την υπηρεσία που αποσκοπεί στην αξιολόγηση της επάρκειας της λειτουργίας του συστήματος εσωτερικού ελέγχου και προτείνει βελτιώσεις όπου υπάρχουν αδυναμίες.»

Σκοπός του εσωτερικού ελέγχου είναι η παροχή αξιόπιστων πληροφοριών προς την διοίκηση και τους μετόχους, μέσω αξιόπιστων στοιχείων, πληροφοριών και υπηρεσιών που διασφαλίζουν την βιωσιμότητα της επιχείρησης και βοηθούν στην κερδοφορία της. Η λειτουργία του εσωτερικού ελέγχου περιλαμβάνει όλους τους τρόπους με τους οποίους η διοίκηση αξιολογεί το σύστημα εσωτερικού ελέγχου, η λειτουργία του οποίου είναι απαραίτητη προκειμένου η επιχείρηση να μπορεί να στηρίζεται στα αποτελέσματα που της παρέχει και να διαφυλάσσεται από τους κινδύνους.

Στην σύγχρονή κοινωνία, ο έλεγχος βασίζεται στον συνδυασμό των προληπτικών και κατασταλτικών ελέγχων, την συνεχή αποτίμηση των κινδύνων και την βελτίωση των διαδικασιών εσωτερικού ελέγχου. Αποτελεί πλέον ένα βασικό εφόδιο για την κάθε διοίκηση της Τράπεζας μέσω του οποίου αντλούν πληροφορίες για την διαχείριση και βελτίωση της λειτουργίας των μονάδων.

Επομένως ο εσωτερικός έλεγχος δεν είναι μόνο ένα εργαλείο ελέγχου της ορθότητας των οικονομικών καταστάσεων αλλά και συστατικό στοιχείο της εταιρικής διακυβέρνησης (Hermanson, 2008). Τα τελευταία χρόνια ο εσωτερικός έλεγχος δεν είναι μόνο έλεγχος διεκπεραίωσης και συμμόρφωσης του προσωπικού με τους κανονισμούς της επιχείρησης, διότι αυτή η προσέγγιση του ελέγχου δεν έδινε την δυνατότητα στην επιχείρηση να αποφύγει τους κινδύνους και να βελτιώσει την λειτουργία της και την κερδοφορία της, αλλά ένα ολοκληρωμένο σύστημα διαδικασιών, για την διασφάλιση της ποιότητας των εργασιών της. Ένα σύστημα εσωτερικού ελέγχου διασφαλίζει την επιχείρηση για την σωστή επίτευξη των στρατηγικών και επιχειρησιακών στόχων (Savcuk, 2007), και είναι αναγκαίο για την λειτουργία του σύγχρονου management (Ελληνικό Ινστιτούτο Εσωτερικών Ελεγκτών, 2008).

1.2 Συστήματα Εσωτερικού Ελέγχου

Σύστημα Εσωτερικού Ελέγχου είναι ένα καλά οργανωμένο και σωστά διαρθρωμένο πλαίσιο διαδικασιών και λειτουργιών που είναι άμεσα συνδεδεμένο με τον τρόπο λειτουργίας της τράπεζας και αποσκοπεί στην διασφάλιση των συμφερόντων τόσο των πελατών όσο και των μετόχων (Cheung, 1997). Ένα σύστημα Εσωτερικού Ελέγχου περιλαμβάνει μια σειρά από υποσυστήματα όπως το τμήμα Εσωτερικού Ελέγχου, το οργανόγραμμα της τράπεζας, γραπτό εγχειρίδιο διαδικασιών, πρόγραμμα δράσης, κανονισμό αγορών- προμηθειών, διαχείριση παγίων, χαρτοφυλακίου, και κύκλο παραγωγής.

Το σύστημα εσωτερικού ελέγχου της Τράπεζας είναι οργανωμένο και εφαρμόζεται ανάλογα με τις ανάγκες της κάθε Τράπεζας, ωστόσο η επάρκεια του συστήματος είναι συνάρτηση των βασικών αρχών που τηρεί. Οι βασικές αρχές⁸ που πρέπει να περιλαμβάνει ένα επαρκές σύστημα εσωτερικού ελέγχου είναι: α) η επαρκής λογιστική οργάνωση και κατάλληλη μηχανογραφική υποστήριξη, β) ο πλήρης διαχωρισμός των βασικών λειτουργιών της Τράπεζας, δηλαδή της λογιστικής, διαχειριστικής και συναλλακτικής, γ) η κατανομή των αρμοδιοτήτων στο προσωπικό με βάση τα προσόντα που διαθέτει, δ) η καθιέρωση μέτρων προστασίας των λογιστικών βιβλίων και στοιχείων της Τράπεζας, ε) η τακτική συμφωνία των λογαριασμών και των περιουσιακών στοιχείων της Τράπεζας, στ) η λήψη μέτρων προστασίας των περιουσιακών στοιχείων της.

Για να χαρακτηριστεί ένα σύστημα εσωτερικού ελέγχου αποτελεσματικό πρέπει να πληρή τα παρακάτω κριτήρια:

- 1) Να εξασφαλίζει την ανεξαρτησία των ελεγκτών. Ο ελεγκτής πρέπει να εκφράζει την γνώμη του ελεύθερα και να μην υπόκειται σε περιορισμούς από τη διοίκηση της Τράπεζας. Να διεξάγει τον έλεγχο αμερόληπτα και χωρίς υποδείξεις από στελέχη της Τράπεζας. Για να διασφαλίζεται η ανεξαρτησία του ελεγκτή, το τμήμα εσωτερικού ελέγχου, δεν υπάγεται σε άλλο τμήμα της Τράπεζας, αλλά είναι αυτόνομο και στην ίδια βαθμίδα με το διοικητικό συμβούλιο.
- 2) Τα στελέχη του τμήματος εσωτερικού ελέγχου πρέπει να διακρίνονται για την υπευθυνότητά τους, το ήθος και τις γνώσεις τους. Τα προσόντα αυτά

⁸ Βασίλειος Λουμιώτης, Ελεγκτική, 4^η Έκδοση ΙΕΣΟΕΑ, Αθήνα 2010

είναι απαραίτητα προκειμένου, οι ελεγκτές να είναι ικανοί να οργανώσουν τον έλεγχο των εργασιών και να επιλύσουν τα προβλήματα που τυχόν θα προκύψουν κατά την διάρκεια του ελεγκτικού τους έργου.

- 3) Η αποδοτικότητα είναι ένα σημαντικό κριτήριο για να χαρακτηριστεί ένα σύστημα εσωτερικού ελέγχου επαρκές. Ο κύριος σκοπός του τμήματος εσωτερικού ελέγχου είναι η προαγωγή και διασφάλιση του εταιρικού κέρδους, επομένως ο εσωτερικός έλεγχος πρέπει να είναι ικανός να εντοπίσει τυχόν λάθη και απάτες που θα οδηγήσουν σε μείωση του κέρδους της επιχείρησης.

Το σύστημα εσωτερικού ελέγχου της Τράπεζας προσδίδει κύρος και αξιοπιστία τόσο προς τους μετόχους όσο και προς τους πελάτες της. Μια καλή οργάνωση του συστήματος αποτελεί διασφάλιση των συμφερόντων των εμπλεκόμενων μερών και εξασφαλίζει την βιωσιμότητα της Τράπεζας. Οι Τράπεζες, λόγω του όγκου των συναλλαγών τους και της διαχείρισης του χρήματος των πελατών τους, είναι υποχρεωμένες να έχουν ένα αξιόπιστο σύστημα εσωτερικού ελέγχου ώστε να είναι διαφανείς οι εργασίες διαχείρισης του χρήματος. Στο σημείο αυτό είναι σκόπιμο να τονιστεί ότι το σύστημα εσωτερικού ελέγχου αποτελεί ένα μέρος μόνο του εσωτερικού ελέγχου της Τράπεζας.

Συνοψίζοντας θα μπορούσαμε να πούμε ότι, Σύστημα Εσωτερικού Ελέγχου είναι το σύνολο των διαδικασιών που ακολουθεί μια Τράπεζα και εσωτερικός έλεγχος είναι η υπηρεσία της Τράπεζας που αξιολογεί την επάρκεια του συστήματος εσωτερικού ελέγχου με σκοπό την βελτίωση του.

1.3 Η Αναγκαιότητα του Εσωτερικού Ελέγχου στις Τράπεζες

Η ανάγκη δημιουργίας υπηρεσίας Εσωτερικού Ελέγχου είναι ιδιαίτερα επιτακτική τα τελευταία χρόνια καθώς οι εργασίες στο Τραπεζικό κλάδο έχουν αυξηθεί και υποκαταστήματα των Τραπεζών έχουν επεκταθεί και εκτός συνόρων. Η επέκταση αυτή αυξάνει και τους κινδύνους από τους οποίους απειλείται η Τράπεζα. Η διασφάλιση της σταθερότητας στον Τραπεζικό κλάδο δημιουργεί σταθερότητα σε ολόκληρη την αγορά και αποτρέπει μια συστημική κρίση. Η υπηρεσία του εσωτερικού

ελέγχου καλείται να δώσει την διαβεβαίωση στην διοίκηση ότι όλα λειτουργούν βάση του συστήματος εσωτερικού ελέγχου και να δώσει τις απαραίτητες και πλέον χρήσιμες συμβουλές για την βελτίωση της λειτουργίας της Τράπεζας. Ένας επιπλέον σημαντικός παράγοντας που κάνει τον εσωτερικό έλεγχο αναγκαίο, είναι το γεγονός η διαχείριση του χρήματος γίνεται από ανθρώπους, οι οποίοι είναι επιρρεπείς στην δύναμη του, επομένως ο Εσωτερικός έλεγχος έρχεται να προλάβει τυχόν απάτες και υπεξαιρέσεις εις βάρος της Τράπεζας αλλά και των πελατών. Στην διεθνή βιβλιογραφία μέσα από έρευνες που έχουν πραγματοποιηθεί όπως του Woods (2009), αποδείχθηκε ότι το τραπεζικό σύστημα λειτουργεί κάτω από συνθήκες σκληρού ανταγωνισμού και η εκτίμηση του κινδύνου είναι δύσκολη. Οι τρόποι αντιμετώπισης του ανταγωνισμού, είναι ένα από τα κύρια χαρακτηριστικά για την βελτίωση του χαρτοφυλακίου των τραπεζών. Σύμφωνα με την βιβλιογραφία η ανάπτυξη του εσωτερικού ελέγχου, στο τραπεζικό σύστημα ξεκίνησε το 1924 με την δημιουργία της επιτροπής NABAC⁹ (National Association for Bank Audit, Control, and Operation), από μια ομάδα ελεγκτών, λόγω της επέκτασης των τραπεζικών εργασιών και της αύξησης του όγκου των συναλλαγών. Η επέκταση του τραπεζικού συστήματος, η διεύρυνση των εργασιών και η αύξηση των εργαζομένων σε αυτές, καθιστά την εφαρμογή του εσωτερικού ελέγχου αναγκαία σε όλο το φάσμα των εργασιών της τράπεζας Khanna, (2008).

Το ελληνικό τραπεζικό σύστημα έχει μελετηθεί από τους Chatzoglou, (2010), μέσω χρηματοοικονομικών δεικτών των οικονομικών καταστάσεων και εξέτασαν την επιρροή των πολιτικών και χρηματοοικονομικών καταστάσεων στην κερδοφορία των τραπεζών. Τα αποτελέσματα έδειξαν την ριζική αλλαγή του τραπεζικού τοπίου μέσω των συγχωνεύσεων και της τεχνολογικής εξέλιξης και ότι όσο καλύτερη είναι η κεφαλαιακή επάρκεια τόσο πιο εύκολη είναι η επέκταση του. Ένα επιπλέον στοιχείο που προκύπτει είναι η ανάγκη για συνεργασία και άριστο εσωτερικό έλεγχο για να επιτευχθεί η επέκταση και η διατήρηση της σωστής πορείας του Τραπεζικού ιδρύματος.

1.4 Ιστορική Αναδρομή

Ο Εσωτερικός Έλεγχος στις Ελληνικές Τράπεζες καθιερώνεται στην χώρα μας με την πράξη 2438/1998 του Διοικητή της Τράπεζας της Ελλάδος και αναπροσαρμόστηκε με την πράξη 2577/ 2006. Σύμφωνα με τις οποίες όλα τα

⁹ Φίλος Ιωάννης (2000), σελ.45.

χρηματοπιστωτικά ιδρύματα που εποπτεύονται από την Τράπεζα της Ελλάδος πρέπει να πληρούν τις προϋποθέσεις της παραπάνω πράξης όσον αφορά τον εσωτερικό έλεγχο, δηλαδή να διαθέτουν επαρκές σύστημα εσωτερικού ελέγχου, το οποίο θα αποτελείται από τμήμα Εσωτερικής Επιθεώρησης, Διαχείρισης Κινδύνων και Κανονιστικής Συμμόρφωσης. Με την παραπάνω πράξη καθορίζεται επιπλέον, ότι η τήρηση των αρχών της εταιρικής διακυβέρνησης αποτελεί αναπόσπαστο κομμάτι του συστήματος εσωτερικού ελέγχου.

Μια ακόμα υποχρέωση των τραπεζικών ιδρυμάτων είναι η δημιουργία τμήματος διαχείρισης κινδύνων και επιτροπής διαχείρισης κινδύνων, προκειμένου να διαχειρίζονται αποτελεσματικά όλοι οι κίνδυνοι που αντιμετωπίζει μια Τράπεζα στα πλαίσια λειτουργίας της. Όπως και η δημιουργία τμήματος κανονιστικής συμμόρφωσης, το οποίο θα ελέγχει την συμμόρφωση της Τράπεζας με το ισχύον νομοθετικό και ρυθμιστικό πλαίσιο και το οποίο θα διενεργεί ελέγχους, για την νομιμοποίηση των εσόδων από εγκληματικές ενέργειες. Τέλος είναι πλέον απαραίτητο το διοικητικό συμβούλιο της Τράπεζας να διαθέτει επαρκείς γνώσεις για την λειτουργία του Πιστωτικού Ιδρύματος, ώστε να είναι δυνατός ο έλεγχος και η εποπτεία του.

Οι παραπάνω πράξεις του διοικητή της Τράπεζας της Ελλάδος σε συνδυασμό με τον νόμο για της εταιρική διακυβέρνηση (3016/2002) έχουν κάνει την ύπαρξη του εσωτερικού ελέγχου αναγκαία για κάθε χρηματοπιστωτικό οργανισμό στην χώρα μας και απαιτούν την συμμόρφωση τους με αυτές. Τα χρηματοπιστωτικά ιδρύματα που δεν συμμορφώνονται με τους παραπάνω κανονισμούς υπόκεινται σε κυρώσεις από το τμήμα εποπτείας της Τράπεζας της Ελλάδος

1.5 Το Νομικό Πλαίσιο

Πέρα από την Πράξη του διοικητή της Τράπεζας της Ελλάδος (2577/2006) για τον εσωτερικό έλεγχο στις Τράπεζες εφαρμόζονται τα Διεθνή Πρότυπα¹⁰, και οι ελεγκτές των τραπεζικών ιδρυμάτων είναι υποχρεωμένοι να ακολουθούν τον κώδικα δεοντολογίας των Διεθνών Προτύπων. Τα διεθνή πρότυπα που αναφέρονται στην τραπεζική εποπτεία είναι τα πρότυπα 1000-1006.

¹⁰Βασίλειος Λουμιώτης, (2008), Δ.Ε.Π. Βασικές οδηγίες, Σώμα Ορκωτών Ελεγκτών.

Με την εφαρμογή των διεθνών προτύπων από τις Τράπεζες παρέχονται αξιόπιστες υπηρεσίες από τους εσωτερικούς ελεγκτές, οι οποίοι είναι υποχρεωμένοι να τα εφαρμόζουν και να κάνουν αναφορά της εφαρμογής τους, στην έκθεση ελέγχου. Για τα διεθνή ελεγκτικά πρότυπα έχει δημιουργηθεί το Ινστιτούτο Εσωτερικών Ελεγκτών, ειδικότερα για την εφαρμογή τους από τις Τράπεζες υπάρχει η Επιτροπή Βασιλείας, η οποία δίνει τις γενικές κατευθύνσεις σχετικά με τον εσωτερικό έλεγχο των Τραπεζών.

1.5.1 Το Ινστιτούτο Εσωτερικών Ελεγκτών

Το Ινστιτούτο Εσωτερικών Ελεγκτών¹¹ ιδρύθηκε το 1985 στην Αθήνα, είναι μέλος του Ινστιτούτου Εσωτερικών Ελεγκτών των Η.Π.Α, ο κύριος σκοπός είναι η υποστήριξη των μελών του, παρέχοντας τους κάθε σημαντική πληροφορία που αφορά το ελεγκτικό τους έργο και η συνεχής επιμόρφωση τους, με την παροχή των τίτλων πιστοποίησης που τους παρέχει. Επιπλέον το Ινστιτούτο είναι ο φορέας, που προάγει το έργο του εσωτερικού ελέγχου με τα Διεθνή Πρότυπα, παρέχει ικανούς και έμπειρους ελεγκτές στις επιχειρήσεις που έχουν ανάγκη να στελεχώσουν το τμήμα Εσωτερικού Ελέγχου τους.

1.5.2 Η Επιτροπή Βασιλείας

Η Επιτροπή Βασιλείας¹² ιδρύθηκε το 1974 από τους διοικητές των κεντρικών Τραπεζών της Ομάδας των 10 δηλαδή των χωρών Βέλγιο, Ολλανδία, Γαλλία Γερμανία, Ηνωμένο Βασίλειο, Η.Π.Α, Ιαπωνία, Ιταλία, Καναδά και Σουηδία. Σκοπός της είναι η διατήρηση της σταθερότητας του χρηματοπιστωτικού συστήματος, η θέσπιση κανόνων και αρχών σχετικά με θέματα που αφορούν την λειτουργία του Τραπεζικού συστήματος και η διασφάλιση της ανταγωνιστικότητας των Τραπεζών.

Η επιτροπή Βασιλείας χωρίζεται σε τέσσερις υποεπιτροπές:

¹¹ www.theiia.org

¹² <http://www.bis.org>

- την ομάδα υλοποίησης των προτύπων, με στόχο την παρακολούθηση της εφαρμογής των προτύπων της επιτροπής και δίνοντας τις κατευθυντήριες γραμμές με στόχο την αποτελεσματικότερη εφαρμογή τους.
- την ομάδα ανάπτυξης, η οποία υποστηρίζει την επιτροπή με στόχο την ανάπτυξη των πολιτικών που βοηθούν στην δημιουργία ενός υγιούς τραπεζικού συστήματος.
- την ομάδα λογιστικής εργασίας, η οποία υποστηρίζει την εφαρμογή των προτύπων και διαβεβαιώνει ότι συμβάλλουν στην διαφάνεια των εργασιών και την ορθή διαχείριση των κινδύνων.
- την συμβουλευτική ομάδα, η οποία σε συνεργασία με τις εποπτικές αρχές σε ολόκληρο τον κόσμο παρέχει υποστήριξη στις εποπτικές αρχές σε θέματα τραπεζικής εποπτείας.

Η επιτροπή Βασιλείας παρουσίασε το 2008 την έκθεση με θέμα «The Basle Committee Issues a Framework for Internal Control Systems in Banking Organizations», μέσα από την οποία καθορίζει το πλαίσιο για το σύστημα εσωτερικού ελέγχου των Τραπεζών και παρουσιάζει τις απαιτήσεις της επιτροπής για τις Τράπεζες και τα συστήματα εσωτερικού ελέγχου. Στην παραπάνω έκθεση αποτυπώνονται δεκατρείς βασικές αρχές που πρέπει να ακολουθεί ένα επαρκές σύστημα εσωτερικού ελέγχου. Οι Τράπεζες αξιολογούνται με βάση το παραπάνω πλαίσιο, για την αποτελεσματικότητα και την επάρκεια του συστήματος εσωτερικού ελέγχου που εφαρμόζουν.

α) Σύμφωνο Βασιλείας I

Το Σύμφωνο Βασιλείας I εκδόθηκε το 1988 από την ομάδα των 10 χωρών και είναι ένα σύνολο απαιτήσεων για την ελάχιστη κεφαλαιακή επάρκεια των Τραπεζών. Το Σύμφωνο Βασιλείας I αρχικά επικεντρώθηκε στον πιστωτικό κίνδυνο, επιβάλλοντας έναν ελάχιστο δείκτη κεφαλαιακής επάρκειας ίσο με 8%, για πρώτη φορά καθιερώθηκε το ελάχιστο ύψος των ιδίων κεφαλαίων που πρέπει να διαθέτει μια Τράπεζα σε σχέση με τον πιστωτικό κίνδυνο και καθιερώνεται ο συντελεστής φερεγγυότητας για την

αντιμετώπιση του. Εξαιτίας της μεγάλης χρηματοοικονομικής αστάθειας και την επίδραση των χρηματοοικονομικών αποτελεσμάτων οι εποπτικές αρχές θέσπισαν νέους κανόνες με έμφαση στην εφαρμογή των κεφαλαιακών απαιτήσεων και τον κίνδυνο της Αγοράς. Το 1999 λόγω της μεγάλης χρηματοοικονομικής αστάθειας και της εμφάνισης του λειτουργικού κινδύνου, κρίνεται αναγκαία η αναθεώρηση του παραπάνω πλαισίου σχετικά με τα θέματα του πιστωτικού κινδύνου. Η βασική τροπολογία του, είναι ο διαχωρισμός των κρατών σύμφωνα με τα στοιχεία του ΟΟΣΑ, δηλαδή τα κράτη μέλη του ΟΟΣΑ ανήκουν στην Α Ζώνη ενώ τα υπόλοιπα κράτη ανήκουν στην Β Ζώνη, τα οποία χαρακτηρίζονται από αυξημένο πιστωτικό κίνδυνο.

Το Σύμφωνο Βασιλείας I δέχθηκε έντονη κριτική από τις εποπτικές αρχές διότι εστίαζε στον Πιστωτικό Κίνδυνο και τον Κίνδυνο Αγοράς αλλά και στην δυνατότητα αποφυγής των κεφαλαιακών απαιτήσεων.

β) Σύμφωνο Βασιλείας II

Στην προσπάθεια εναρμόνισης του Συμφώνου με τις εξελίξεις στον τραπεζικό κλάδο, η επιτροπή Βασιλείας προχώρησε το 2004, στην έκδοση του Συμφώνου Βασιλείας II για την κεφαλαιακή επάρκεια. Στο νέο αυτό σύμφωνο παραμένουν αμετάβλητοι οι όροι που αφορούν την εποπτική μεταχείριση των κινδύνων της αγοράς αλλά και η διατήρηση του 8% για τον δείκτη κεφαλαιακής επάρκειας.

Το νέο σύμφωνο διαχωρίζεται σε τρεις πυλώνες, ο πρώτος πυλώνας αναφέρεται στις ελάχιστες κεφαλαιακές απαιτήσεις τροποποιώντας την ισχύουσα τυποποιημένη μέθοδο υπολογισμού των κεφαλαιακών απαιτήσεων και δίνοντας μεγαλύτερη βαρύτητα στην επίδραση του κινδύνου πάνω στην πιστοληπτική ικανότητα του αντισυμβαλλομένου. Επιπρόσθετα ο πρώτος πυλώνας αναγνωρίζει την μέθοδο υπολογισμού του κινδύνου, βάση των εσωτερικών συστημάτων διαβάθμισης.

Ο δεύτερος πυλώνας αναφέρεται στην διαφάνεια και την αποκάλυψη των αναλαμβανομένων κινδύνων, προβλέπει υψηλά πρόστιμα για τις τράπεζες που αναλαμβάνουν υψηλούς κινδύνους ή δεν διαθέτουν επαρκές σύστημα διαχείρισης τους. Ο πυλώνας αυτός σχετίζεται με την ισχυρή εποπτεία των τραπεζικών ιδρυμάτων και την διατήρηση της κεφαλαιακής τους επάρκειας.

Ο τρίτος πυλώνας αφορά την υποχρέωση των Τραπεζών να γνωστοποιούν στοιχεία ποιοτικού και ποσοτικού χαρακτήρα με σκοπό την διατήρηση της πειθαρχίας της αγοράς και της ορθής διαχείρισης των κινδύνων.

γ) Σύμφωνο Βασιλείας III

Η Βασιλεία II αναθεωρήθηκε με την έκδοση της Βασιλείας III, η οποία έχει ως σκοπό την ισχυροποίηση των κανόνων προστασίας των χρηματοπιστωτικών ιδρυμάτων. Το σύμφωνο Βασιλείας III υπογράφηκε το 2010, από τους διοικητές των κεντρικών τραπεζών και των εποπτικών αρχών των 27 χωρών που συμμετέχουν σε αυτό. Η Βασιλεία III θέτει τους κανόνες για τα κεφάλαια των Τραπεζών, την ρευστότητα και τις προβλέψεις, και έχει δύο άξονες εφαρμογής, την μικρο-προληπτική ρυθμιστική παρέμβαση στην λειτουργία των Τραπεζών και της μακρο- προληπτικές πολιτικές. Ο σκοπός της, είναι η βελτίωση της ποιότητας και της διαφάνειας των κεφαλαιακών απαιτήσεων, το ελάχιστο επίπεδο ρευστότητας για τις Τράπεζες, η ενίσχυση των κεφαλαιακών απαιτήσεων για την έκθεση στον πιστωτικό κίνδυνο και η διασφάλιση κεφαλαίων για αντιμετώπιση των περιόδων κρίσης. Οι νέοι κανόνες θα εφαρμοστούν από το 2013 έως το 2019.

1.6 Κανονιστική Συμμόρφωση

Σύμφωνα με την επιτροπή βασιλείας κανονιστική συμμόρφωση¹³ είναι η ανεξάρτητη λειτουργία ενός οργανισμού που εποπτεύει όλες τις δραστηριότητες του και εξασφαλίζει ότι όλο το προσωπικό είναι ενημερωμένο και εφαρμόζει το ισχύον κανονιστικό πλαίσιο. Στόχος της είναι η διαρκής συμμόρφωση και ενημέρωση του οργανισμού με το κανονιστικό πλαίσιο προκειμένου να διασφαλιστούν τα συμφέροντα των εμπλεκόμενων μερών. Στις υποχρεώσεις της κανονιστικής συμμόρφωσης υπάγεται και η πρόληψη και καταστολή της νομιμοποίησης από εγκληματικές ενέργειες και η αποτροπή της χρηματοδότησης της τρομοκρατίας. Δύο φαινόμενα που απασχολούν

¹³ www.bankofgrece.gr

αρκετά τις ρυθμιστικές αρχές τα τελευταία χρόνια και έχουν οδηγήσει στην δημιουργία αρκετών νόμων και κανονισμών που απαγορεύουν τις συναλλαγές στα χρηματοπιστωτικά ιδρύματα εφόσον δεν είναι δυνατή η εξακρίβωση των στοιχείων του καταθέτη.

Η υποχρέωση της λειτουργίας της κανονιστικής συμμόρφωσης από τα τραπεζικά ιδρύματα ορίζεται σύμφωνα με την επιτροπή βασιλείας ως «ο κίνδυνος επιβολής νομικών ή κανονιστικών κυρώσεων, υλικής ή χρηματοοικονομικής ζημιάς ή απώλειας της φήμης της Τράπεζας, που μπορεί να επέλθει ως αποτέλεσμα της αδυναμίας της να συμμορφωθεί με τους νόμους, τους κανονισμούς, τους κανόνες και τους κώδικες συμπεριφοράς που διέπουν τις δραστηριότητες της»

Σε περίπτωση αποτυχίας της συμμόρφωσης με το κανονιστικό πλαίσιο, το πιστωτικό ίδρυμα υπόκειται σε κυρώσεις από τις εποπτικές αρχές, υποβάθμιση της πιστοληπτικής ικανότητας από τους διεθνείς οίκους, καθώς και στον κίνδυνο να χάσει το κύρος και την αξιοπιστία του στην αγορά. Η κανονιστική συμμόρφωση είναι αρμόδια για τον έλεγχο των τραπεζών για το ξέπλυμα βρώμικου χρήματος άλλα και για τις τραπεζικές απάτες.

1.6.1 Ξέπλυμα Βρώμικου Χρήματος

Σύμφωνα με την τράπεζα της Ελλάδος, με τον όρο ξέπλυμα βρώμικου χρήματος, χαρακτηρίζονται όλα τα μέσα με τα οποία αποκρύπτεται η ύπαρξη, η παράνομη πηγή ή η αθέμιτη χρησιμοποίηση του εισοδήματος που προέρχεται από τον χώρο του οργανωμένου εγκλήματος, με τρόπο ώστε να φαίνεται ότι είναι νόμιμα. Συνήθως η παραπάνω νομιμοποίηση γίνεται μέσω του τραπεζικού συστήματος, όπου μεγάλα ποσά κατατίθενται σε τραπεζικούς λογαριασμούς του εξωτερικού με πιο χαλαρούς ελέγχους στο τραπεζικό σύστημα και κατόπιν διαχωρίζονται σε άλλες χρηματοπιστωτικές συναλλαγές. Η κανονιστική συμμόρφωση είναι αρμόδια για τον έλεγχο των συναλλαγών για το ξέπλυμα βρώμικου χρήματος, και σε αυτήν απευθύνονται οι υπάλληλοι της τράπεζας, σε περίπτωση που υπάρχουν υπόνοιες σε μια συναλλαγή για τον έλεγχο της.

1.6.2 Τραπεζική Απάτη

Ένα άλλο σημαντικό γεγονός που έχει στην ευθύνη της η λειτουργία της κανονιστικής συμμόρφωσης στις τράπεζες είναι οι απάτες. Οι απάτες στο τραπεζικό σύστημα είναι πολλών ειδών, έχουμε απάτες από τα δάνεια και τις υποθήκες, από τους τραπεζικούς λογαριασμούς, από τις πιστωτικές κάρτες και από το συνάλλαγμα.

Η τραπεζική απάτη μπορεί να διαπραχθεί τόσο από τον ίδιο τον τραπεζικό υπάλληλο, όσο και από κάποιον τρίτο. Μερικές φορές είναι καλά οργανωμένη και είναι δύσκολο να εντοπισθεί ακόμα και από ένα καλά οργανωμένο σύστημα ελέγχου.

Κεφάλαιο 2^ο

Εταιρική Διακυβέρνηση

2.1 Ορισμός

Ο πρώτος ορισμός που δόθηκε για την εταιρική διακυβέρνηση είναι από τον οικονομολόγο Milton Friedman (1970), ο οποίος ορίζει σαν εταιρική διακυβέρνηση την ικανοποίηση των προσδοκιών των μετόχων από την διοίκηση της επιχείρησης, προσαρμοσμένες όμως στους βασικούς κανόνες της κοινωνίας, με βάση τους νόμους και τα έθιμα. Ένας άλλος ορισμός που δόθηκε αργότερα από τους Shleifer και Vishny (1997) αναφέρεται στην εξασφάλιση της απόδοσης των επενδυτών, στον τρόπο δηλαδή που οι επενδυτές θα έχουν όφελος από την τοποθέτηση των χρημάτων τους. Ο LA PORTA (2000) ορίζει την εταιρική διακυβέρνηση σαν μέσο προστασίας των μετόχων από την κακοδιαχείριση των διευθυντικών στελεχών της επιχείρησης. Σύμφωνα με τον Οργανισμό Οικονομικής Συνεργασίας και Ανάπτυξης (ΟΟΣΑ), εταιρική διακυβέρνηση είναι το σύστημα με το οποίο οι επιχειρήσεις ελέγχονται και διοικούνται.

Στην Ελληνική Βιβλιογραφία υπάρχουν επίσης αρκετοί ορισμοί για την εταιρική διακυβέρνηση τόσο από τους εμπλεκόμενους φορείς όσο και από τις ερευνητικές εργασίες που έχουν δημοσιευτεί τα τελευταία χρόνια. Σύμφωνα με την Ελληνική Επιτροπή Κεφαλαιαγοράς Εταιρική Διακυβέρνηση είναι το σύνολο των διαδικασιών που υιοθετεί μια επιχείρηση προκειμένου να εξασφαλίσει την βιωσιμότητα της και να προστατευτούν οι μέτοχοι της. Στο βιβλίο των Ξανθάκη, Σπάνου και Τσιμπούρη (2003), η εταιρική διακυβέρνηση είναι η εξειδίκευση των δικαιωμάτων και των υποχρεώσεων μεταξύ των εμπλεκόμενων φορέων της επιχείρησης.

Η διατήρηση της εμπιστοσύνης του κοινού στο Τραπεζικό σύστημα και η εύρυθμη λειτουργία του είναι συνάρτηση των βέλτιστων πρακτικών της εταιρικής διακυβέρνησης που εφαρμόζονται. Μια εταιρική διακυβέρνηση, η οποία δεν είναι καλά οργανωμένη και δεν εφαρμόζει τις βέλτιστες πρακτικές μπορεί να οδηγήσει σε πτώχευση και επιπλέον να χάσει η Τράπεζα την εμπιστοσύνη της στην αγορά, με συνέπεια την απώλεια των καταθέσεων, η οποία θα οδηγούσε σε κρίση ρευστότητας

στην αγορά. Η εταιρική διακυβέρνηση¹⁴ ορίζει τους στόχους που έχει η κάθε Τράπεζα αλλά και τα μέσα με τα οποία θα τους επιτύχει και καθορίζει τους τρόπους με τους οποίους θα διασφαλίζεται η εποπτεία για την επίτευξη των στόχων αυτών.

Η εταιρική διακυβέρνηση για τις Τράπεζες αποτελεί τον τρόπο με τον οποίο το διοικητικό συμβούλιο της Τράπεζας διεκπεραιώνει τις υποθέσεις της και επιπλέον καθορίζει την στρατηγική για την επίτευξη των στόχων της, το επιθυμητό ποσοστό κινδύνου που μπορεί να αναλάβει, τις συναλλαγές που διενεργούνται μεταξύ των εμπλεκόμενων μερών και εξασφαλίζει ότι η Τράπεζα θα λειτουργεί με βάση το ισχύον θεσμικό πλαίσιο. Οι παραπάνω λόγοι καθιστούν την ορθή εφαρμογή της εταιρικής διακυβέρνησης σημαντικό παράγοντα στην παρακολούθηση των εποπτικών αρχών, για τις περιπτώσεις εκείνες όπου η ιδιοκτησιακή δομή της Τράπεζας είναι ιδιαίτερα πολύπλοκη και δεν υπάρχουν διαφανείς διαδικασίες.

Ένα επιπλέον σημαντικό παράγοντα στην σωστή εφαρμογή της εταιρικής διακυβέρνησης αποτελεί το νομοθετικό και ρυθμιστικό πλαίσιο. Στον Τραπεζικό κλάδο η εφαρμογή των κανόνων εξειδικεύεται με την Τραπεζική εποπτεία και τους κανόνες διαφάνειας που υποχρεούται να εφαρμόζει σύμφωνα με την Επιτροπή Βασιλείας II.

2.2 Αρχές και Συστήματα Εταιρικής Διακυβέρνησης

2.2.1 Αρχές Εταιρικής Διακυβέρνησης

Οι κοινά αποδεκτές αρχές της εταιρικής διακυβέρνησης είναι:

α) Δικαιώματα και δίκαιη μεταχείριση των μετόχων, αυτό σημαίνει ότι όλοι οι μέτοχοι έχουν ίσα δικαιώματα και πρέπει να έχουν πρόσβαση στις απαραίτητες για αυτούς πληροφορίες για την Τράπεζα/Επιχείρηση, καθώς επίσης και στην ενεργή συμμετοχή τους στις συνελεύσεις και τα συμβούλια της επιχείρησης.

β) Συμφέροντα των Stakeholders, η αναγνώριση των συμφερόντων των εμπλεκόμενων μερών είναι υποχρέωση της Τράπεζας/ Επιχείρησης.

¹⁴ <http://www.bis.org/publ/bcbs176.htm>, Ομάδα Εργασίας για την Εταιρική Διακυβέρνηση της Επιτροπής της Βασιλείας για την Τραπεζική Εποπτεία, Οκτώβριο του 2010

γ) Ακεραιότητα και Ηθική Συμπεριφορά, οι Τράπεζες είναι υποχρεωμένες να καταρτίζουν έναν κώδικα δεοντολογίας τον οποίο τα στελέχη της είναι υποχρεωμένα να εφαρμόζουν και να ακολουθούν πιστά.

δ) Αποκάλυψη και Διαφάνεια, οι τραπεζικές εργασίες πρέπει να διέπονται από τους κανόνες διαφάνειας και από ανεξάρτητα άτομα ώστε να διασφαλίζεται η ποιότητα και η ακεραιότητα των αποτελεσμάτων τους και οι εμπλεκόμενοι φορείς να έχουν σαφείς και τεκμηριωμένες πληροφορίες.

ε) Η ευθύνη του διοικητικού συμβουλίου, το οποίο θα πρέπει να απαρτίζεται από ικανά και άρτια εκπαιδευμένα άτομα, τα οποία θα είναι ικανά να αντιμετωπίσουν κρίσιμα ζητήματα της τράπεζας / επιχείρησης καθώς και να είναι διακριτή οι ρόλοι του Προέδρου και του Γενικού Διευθυντή.

2.2.2 Συστήματα Εταιρικής Διακυβέρνησης

Τα συστήματα της Εταιρικής Διακυβέρνησης διαμορφώθηκαν μετά από την έκδοση του κώδικα βέλτιστης συμπεριφοράς το 1992 από την επιτροπή Cadbury, και ο οποίος προέβλεπε θεσμικές μεταρρυθμίσεις. Οι μεταρρυθμίσεις αυτές προέβλεπαν τον διαχωρισμό του προσώπου του Προέδρου με τον Διευθύνοντα Σύμβουλό της επιχείρησης, την συμμετοχή και μη εκτελεστικών οργάνων στα διοικητικά συμβούλια, την δημιουργία επιτροπής ελέγχου και τον καθορισμό των αμοιβών των διευθυντικών στελεχών. Κατόπιν και των παραπάνω μεταρρυθμίσεων τα συστήματα της εταιρικής διακυβέρνησης διαχωρίστηκαν σε δύο κατηγορίες α) το αγγλοσαξονικό ή εξωτερικό σύστημα και β) το ηπειρωτικό ή εσωτερικό σύστημα.

Το αγγλοσαξονικό χαρακτηρίζεται από μεγάλη διασπορά στη μετοχική σύνθεση, υψηλή ρευστότητα, ύπαρξη δραστήριας αγοράς ελέγχου σε περιπτώσεις εχθρικών εξαγορών και την δυνατότητα των μετόχων να αποχωρίσουν μαζικά οδηγώντας σε πτώση της τιμής της επιχείρησης σε περίπτωση που η διοίκηση δεν συμβάλει στην προώθηση των συμφερόντων τους.

Το ηπειρωτικό σύστημα χαρακτηρίζεται από συγκέντρωση των δικαιωμάτων ψήφου, χαμηλή ρευστότητα, σύγκρουση των μεγαλομετόχων με τους μικρομετόχους και ύπαρξη σχέσεων εμπιστοσύνης μεταξύ της διοίκησης και των εταιρειών.

Σύμφωνα με τους Ξανθάκη, Λ.Τσιμπούρη, Λ. Σπανού (2003) «η ανάπτυξη και υιοθέτηση καλών πρακτικών εταιρικής διακυβέρνησης προσελκύει επενδυτικά κεφάλαια, ενισχύει την εμπιστοσύνη των επενδυτών και συμβάλλει στην επίτευξη σταθερότητας στις αγορές χρήματος και κεφαλαίου». Οι επιχειρήσεις που χρησιμοποιούν την εταιρική διακυβέρνηση πετυχαίνουν την καλύτερη χρήση των πόρων μέσα και έξω από την επιχείρηση. Σε μια άλλη έρευνα των Stanwick, Peter.A και Stanwick Sarah D (2002) με το άρθρο τους «The relationship between Corporate Governance and Financial Performance» προσπάθησαν να εξηγήσουν την σχέση μεταξύ εταιρικής διακυβέρνησης και χρηματοοικονομικής επίδοσης. Ειδικότερα εξέτασαν τα αποτελέσματα που έχει μια «καλή» εταιρική διακυβέρνηση σε σχέση με την «κακή» εταιρική διακυβέρνηση.

2. 3. Αξιολόγηση της Εταιρικής Διακυβέρνησης

Όπως έχει ήδη αναφερθεί η καλή εταιρική διακυβέρνηση αυξάνει την αξία της επιχείρησης αλλά και την μερισματική απόδοση των επενδυτών. Οι επιχειρήσεις με υψηλές αξιολογήσεις προσελκύουν περισσότερους επενδυτές. Σύμφωνα με τους Daily and Dalton, (2004) η επιχείρηση βαθμολογείται με βαθμολογήσεις που διακρίνουν τον καλύτερο από τον χειρότερο. Για την αξιολόγηση μιας επιχείρησης υπάρχει ένα πλήθος συστημάτων αξιολόγησης που βασίζονται σε μια σειρά από κριτήρια όπως το μέγεθος των επιχειρήσεων, τη φήμη και το ρυθμό ανάπτυξης. Η κατάταξη για την εταιρική διακυβέρνηση είναι σημαντική για τους παρακάτω λόγους:

α) Οι επενδυτές παίρνουν αποφάσεις με βάση την βαθμολογία της κάθε επιχείρησης

β) Οι επιχειρήσεις με χαμηλή βαθμολογία πρέπει να εστιάσουν την προσοχή τους στο πρόβλημα της εταιρικής διακυβέρνησης.

2.4 Η Χρησιμότητα των Συστημάτων Αξιολόγησης

α) Οι θεσμικοί επενδυτές θα πρέπει να διαθέτουν ένα συγκριτικό εργαλείο αξιολόγησης των επιδόσεων των εταιρειών ώστε να μπορούν να κατευθύνουν τα κεφάλαια τους.

β) Η αξιολόγηση του επιπέδου διακυβέρνησης αποτελεί ένα σημαντικό μέσο πολιτικής, τόσο σε εγχώριο όσο και σε διεθνές επίπεδο, το οποίο θα παρουσιάζει δυσκολίες και προβλήματα της εταιρικής διακυβέρνησης και θα δίνει τρόπους αντιμετώπισης των προβλημάτων και εφαρμογή των αναγκαίων πολιτικών.

γ) Δίνει στις επιχειρήσεις την δυνατότητα να συγκρίνουν τα αποτελέσματα τους με τα αντίστοιχα του μέσου όρου του κλάδου και αυτό έχει ως σκοπό να βοηθάει τις επιχειρήσεις να παίρνουν στρατηγικές αποφάσεις για να βελτιώσουν την εικόνα τους και να αντιμετωπίσουν τα προβλήματα τους.

δ) Με την εταιρική διακυβέρνηση οι επιχειρήσεις λογοδοτούν στους μετόχους. Οι επενδυτές θα προτιμούν πλέον τις εταιρείες με υψηλή βαθμολόγηση και για το λόγο αυτό όλο και περισσότερες επιχειρήσεις θα επιδιώκουν ένα καλό σύστημα εταιρικής διακυβέρνησης για μια καλή αξιολόγηση.

2.5 Πως Επηρεάζουν οι Παράγοντες της Εταιρικής Διακυβέρνησης τις Επιχειρήσεις.

Υπάρχουν τέσσερις παράγοντες που επηρεάζουν την εταιρική διακυβέρνηση:

α) Χαρακτηριστικά του διοικητικού συμβουλίου

Το διοικητικό συμβούλιο παίζει τον πιο σημαντικό ρόλο στα συστήματα ελέγχου πραγματοποιώντας διπλό ρόλο παρακολούθησης και επικύρωσης. Σκοπός του είναι να ελέγχει και να συμμορφώνει το management της επιχείρησης. Οι Lipton and Lorsch (1992) και ο Jensen (1993) ήταν οι πρώτοι που υιοθέτησαν το μέγεθος του συμβουλίου ως ανεξάρτητο μηχανισμό ελέγχου και υποστηρίζουν ότι μεγάλα συμβούλια μπορεί να είναι λιγότερο δραστικά από ότι τα μικρά συμβούλια.

Ο Peasnell et al,(2003) υποστηρίζει ότι το συμβούλιο είναι περισσότερο αποτελεσματικό εάν η πλειοψηφία των μελών του αποτελείται από εξωτερικούς ανεξάρτητους διοικητικούς φορείς. Οι Rosenstein και Wyatt (1990) απέδειξαν ότι υπάρχει θετική σχέση μεταξύ της τιμής των μετοχών και στην ανακοίνωση του διορισμού ενός εξωτερικού ελεγκτή.

β) Η ποιότητα των ελεγκτών

Οι ελεγκτές πρέπει να είναι άριστα εκπαιδευμένοι και να έχουν λογιστική ή χρηματοοικονομική πληροφόρηση ώστε να μπορούν να κρίνουν την αξιοπιστία των λογιστών με αντικειμενικό και ανεξάρτητο τρόπο (Blue Ribbon Committee, 1999). Ένα άλλο σημαντικό στοιχείο είναι η φήμη των ελεγκτών η οποία μπορεί να επηρεάσει θετικά την αξιοπιστία και την βασιμότητα των δημοσιοποιημένων λογιστικών αριθμών.

γ) Ιδιοκτησιακή δομή

Σύμφωνα με τους Schmid and Zimmermann (2005) υπάρχει μια θετική σχέση ανάμεσα στο ποσό ιδιοκτησίας από την διοίκηση της επιχείρησης και στην αξία της επιχείρησης σε έρευνα που πραγματοποίησαν με δείγμα 145 Ελβετικών Επιχειρήσεων. Επιπλέον δε βρήκαν στατιστικά σημαντική επίδραση ανάμεσα στους εξωτερικούς ιδιοκτήτες και στο δείγμα τους με τις Ελβετικές Εταιρίες.

δ) Μίγμα Αποζημίωσης

Σύμφωνα με τον Louis (2000) όταν τα στελέχη παίρνουν μέρος της αποζημίωσης τους σε πακέτα μετοχών τότε αυτοί τείνουν να επικεντρώνουν την προσπάθεια τους προκειμένου να αυξηθεί η τιμή των μετοχών πολύ περισσότερο όταν σκοπεύουν να πουλήσουν το πακέτο τους. Παρόμοια έρευνα των Cheng & Warfield (2005) όπου πιστοποιούν “ότι η αποζημίωση σε πακέτα μετοχών συνεισφέρει στο να χειραγωγούν τα στελέχη, τις λογιστικές καταστάσεις έτσι ώστε να φαίνεται αυξημένη η εταιρική απόδοση προκειμένου να αυξήσουν τα στελέχη την απόδοση τους και έτσι τα στοιχεία των λογιστικών καταστάσεων σε αυτές τις εταιρείες είναι λιγότερο ενημερωτικές σε σχέση με εταιρείες που δεν βασίζονται στην αποζημίωση με stock options”.

2.6 Ελληνικό Μοντέλο Εταιρικής Διακυβέρνησης

Η εταιρική διακυβέρνηση εμφανίζεται για πρώτη φορά στην Ελλάδα στα μέσα της δεκαετίας του '90. Στην Ελλάδα, η εικόνα της Εταιρικής Διακυβέρνησης χαρακτηρίστηκε αρνητική (Μούζουλας,2003) παρά τις προσπάθειες εφαρμογής κανόνων Εταιρικής Διακυβέρνησης με στόχο την προσαρμογή του Ελληνικού συστήματος Εταιρικής Διακυβέρνησης στα διεθνή πρότυπα. Η ανάγκη των κανόνων Εταιρικής Διακυβέρνησης στη χώρα μας δημιουργήθηκε μετά τη ραγδαία ανάπτυξη της Ελληνικής κεφαλαιαγοράς και την ένταξη των ελληνικών εταιριών στο χρηματιστήριο.

Όμως, η έλλειψη ενός σαφούς και ενιαίου πλαισίου διακυβέρνησης, συμβάλλουν στη διαμόρφωση ενός αρνητικού κλίματος όσο αναφορά τους ξένους επενδυτές οι οποίοι προτιμούν να επενδύουν σε επιχειρήσεις με αρχές «καλής» Εταιρικής Διακυβέρνησης. Επίσης, προβληματική κρίνεται και η συμμετοχή των Ελλήνων θεσμικών επενδυτών, οι οποίοι προτιμούν τη διατήρηση της υφισταμένης κατάστασης και αντιτίθενται σε κάθε ρύθμιση που θίγει τα κεκτημένα δικαιώματά τους (Μούζουλας, 2003).

2.6 Εταιρική Διακυβέρνηση και Εσωτερικός Έλεγχος

Η εταιρική διακυβέρνηση αναπτύχθηκε ως έννοια με βάση την θεωρία και τις αρχές του εσωτερικού ελέγχου. Ο εσωτερικός έλεγχος αποτελεί τον μηχανισμό ελέγχου της ορθής εφαρμογής των αρχών της εταιρικής διακυβέρνησης. Η έννοια και η εφαρμογή του εσωτερικού ελέγχου προϋπήρχαν και εφαρμόζονταν αρκετά χρόνια πριν την εφαρμογή των αρχών της εταιρικής διακυβέρνησης, η διαφορά που προέκυψε με την εταιρική διακυβέρνηση είναι ότι η σωστή διακυβέρνηση της επιχείρησης αφορά όλους τους τομείς και όχι μόνο την διοίκηση της. Οι κανόνες διαφάνειας και ηθικής συμπεριφοράς είναι πρωταρχική υποχρέωση της διοίκησης και έπειτα του υπόλοιπου προσωπικού, διότι αυτή καθορίζει τον τρόπο λειτουργίας και την δομή της επιχείρησης, την εκπαίδευση του προσωπικού και τις εσωτερικές διαδικασίες ελέγχου.

Η έννοια του εσωτερικού ελέγχου μετά και την εφαρμογή του νόμου 3016/2002 είναι στενά συνδεδεμένη με αυτή της εταιρικής διακυβέρνησης. Η παρουσία του εσωτερικού ελέγχου παρουσιάζεται στην εταιρική διακυβέρνηση μέσω της επιτροπής ελέγχου, η οποία όπως αναφέρεται πρέπει να είναι ανεξάρτητη και να υπάρχουν διαφανείς και αξιόπιστες διαδικασίες ελέγχου. Η σπουδαιότητα της ύπαρξης ελέγχου και στον εσωτερικό έλεγχο προκύπτει και από τον κώδικα της επιτροπής Cadbury βάση του οποίου έχουν γραφτεί η περισσότεροι κώδικες εταιρικής διακυβέρνησης.

Για την Ελλάδα εκτενής αναφορά για την σχέση του εσωτερικού ελέγχου και της εταιρικής διακυβέρνησης γίνεται στην Πράξη του Διοικητή της Τράπεζας της Ελλάδος 2577/2006 με θέμα το «Πλαίσιο των αρχών λειτουργίας και κριτηρίων αξιολόγησης της οργάνωσης και των Συστημάτων Εσωτερικού Ελέγχου των

πιστωτικών και χρηματοδοτικών ιδρυμάτων και σχετικές αρμοδιότητες των διοικητικών τους οργάνων» στην οποία αναφέρεται ότι ο Εσωτερικός Έλεγχος αποτελεί αναπόσπαστο μέρος της πολιτικής της Εταιρικής Διακυβέρνησης των Τραπεζών και λειτουργεί με βάση της παραδεκτές αρχές της.

2.7 Επιτροπή Ελέγχου

Η επιτροπή ελέγχου συγκροτείται από το διοικητικό συμβούλιο της Τράπεζας και αναφέρεται σε αυτό, αποτελεί εκτελεστικό όργανο της, σκοπός της είναι η εφαρμογή των διαδικασιών, οι οργανωτικοί έλεγχοι και επίτευξη των επιχειρηματικών στόχων της Τράπεζας. Για κάθε τράπεζα υπάρχει προκαθορισμένος κανονισμός λειτουργίας της επιτροπής ελέγχου, στον οποίο αναφέρονται τα μέλη της επιτροπής ελέγχου, οι αρμοδιότητες της, η μορφή και τα χαρακτηριστικά της.

Η επιτροπή ελέγχου έχει την ευθύνη για την εποπτεία ελέγχου της Τράπεζας και την πολιτική της για την εύρυθμη λειτουργία της. Η επιτροπή ελέγχου λαμβάνει τα αποτελέσματα της Διεύθυνσης Εσωτερικής Επιθεώρησης, τα αξιολογεί και λαμβάνει αποφάσεις για την βελτίωση των λειτουργιών. Η σχέση μεταξύ Εσωτερικού Ελέγχου και Επιτροπής Ελέγχου είναι σχέση συνεργασίας με διακεκριμένους ρόλους και αμοιβαία εμπιστοσύνη.

Σύμφωνα με την οδηγία της Ευρωπαϊκής Ένωσης 2006/43ΕΚ/17/5/2006 (άρθρο 41.2) η Επιτροπή Ελέγχου είναι αρμόδια για την παρακολούθηση της χρηματοοικονομικής πληροφόρησης, τη αποτελεσματική λειτουργία του συστήματος εσωτερικού ελέγχου, την επίβλεψη του ελέγχου των ετήσιων και ενοποιούμενων οικονομικών καταστάσεων και η παρακολούθηση της διαχείρισης των κινδύνων.

2.8 Ο Νόμος "Sarbanes - Oxley"

Η επιτροπή κεφαλαιαγοράς ιδρύθηκε το 1930 στις Η.Π.Α. και είχε ως κύρια αποστολή την προστασία των επενδυτών και την διαφάνεια των συναλλαγών της

κεφαλαιαγοράς. Λόγω των πρόσφατων σκανδάλων με τις ελεγκτικές εταιρείες, τα οποία κλόνισαν την εμπιστοσύνη των επενδυτών και την αξιοπιστία των οικονομικών καταστάσεων το 2002 ψηφίστηκε (από την επιτροπή κεφαλαιαγοράς) ο νόμος Sarbanes - Oxley¹⁵ σύμφωνα με τον οποίο οι διοικήσεις των εισηγμένων εταιρειών είναι υποχρεωμένες να βεβαιώνουν ότι οι οικονομικές καταστάσεις που υποβάλλονται δεν έχουν σημαντικά λάθη και παραλείψεις που να αλλοιώνουν τα αποτελέσματα και έχουν εφαρμοσθεί όλες οι απαιτούμενες διαδικασίες ελέγχου.

Ο νόμος ασχολείται κυρίως με θέματα εταιρικής διακυβέρνησης, πληροφόρησης και επιβολή αυστηρών ποινών στα στελέχη της διοίκησης που δεν συμμορφώνονται με την νομοθεσία. Σύμφωνα με τον νόμο, οι επιτροπές ελέγχου πρέπει να αποτελούνται από ανεξάρτητα μέλη, το διοικητικό συμβούλιο θα πρέπει να πιστοποιεί εγγράφως την ορθότητα των οικονομικών καταστάσεων, για την υποβολή ψευδών οικονομικών καταστάσεων προβλέπονται αυστηρές ποινές, δεν επιτρέπεται η χορήγηση δανείου σε στελέχη του διοικητικού συμβουλίου, η Τράπεζα πρέπει να γνωστοποιεί σε συνεχή βάση πληροφορίες για την περιουσιακή διάρθρωση και τα αποτελέσματα εκμετάλλευσης και επιπλέον κάθε ετήσιο δελτίο που υποβάλλεται και περιλαμβάνει οικονομικά αποτελέσματα, θα πρέπει να εμπεριέχει γνωστοποιήσεις για όλες τις διορθώσεις που πραγματοποιούνται από τους Ορκωτούς Ελεγκτές.

¹⁵ <http://www.sarbanes-oxley-forum.com/>

Κεφάλαιο 3^ο

Κίνδυνοι

3.1 Χρηματοοικονομικοί κίνδυνοι

Χρηματοοικονομικός κίνδυνος¹⁶ είναι ο κίνδυνος που προέρχεται από την χρήση δανειακών κεφαλαίων, όσο μεγαλύτερος είναι ο λόγος των ξένων προς τα ίδια κεφάλαια τόσο μεγαλύτερο χρηματοοικονομικό κίνδυνο διατρέχει. Η Τράπεζα, όπως και κάθε οικονομικός οργανισμός, χρειάζεται κεφάλαια για να μπορέσει να ανταπεξέλθει στις υποχρεώσεις της, τα κεφάλαια αυτά τα αντλεί από την διατραπεζική αγορά, επομένως και για τα τραπεζικά ιδρύματα υπάρχει χρηματοοικονομικός κίνδυνος. Οι χρηματοοικονομικοί κίνδυνοι κατατάσσονται σε πέντε κατηγορίες: τον πιστωτικό κίνδυνο, τον κίνδυνο αγοράς, τον κίνδυνο ρευστότητας και τους νομικούς και λειτουργικούς κινδύνους. Η διαχείριση των χρηματοοικονομικών κινδύνων έχει ως σκοπό την δημιουργία αξίας για την επιχείρηση με χρηματοοικονομικά εργαλεία, βελτιώνει δηλαδή την σχέση απόδοσης – κινδύνου και εξασφαλίζει ότι ο οργανισμός δεν θα υποστεί ζημίες. Οι βασικές κατηγορίες μέτρησης των κινδύνων είναι τρεις: οι δείκτες ευαισθησίας, οι οποίοι μετράνε την ευαισθησία μιας μεταβλητής ως προς κάποιο παράγοντα του κινδύνου, οι μεταβλητότητα, η οποία μετράει της αποκλίσεις μιας μεταβλητής γύρω από την μέση τιμή, και ο κίνδυνος προς τα κάτω, ο οποίος εκφράζει την χειρότερη τιμή που μπορεί να λάβει η μεταβλητή που μετράται. Η αποτίμηση¹⁷ των κινδύνων που έχει να αντιμετωπίσει μια Τράπεζα γίνεται με την μέθοδο των stress test και word case scenarios, σε κανονικές συνθήκες τα αποτελέσματα τους είναι ικανοποιητικά, σε περιόδους οικονομικής κρίσης, όμως, πρέπει να εκτιμηθούν και οι μεταβολές στην αξία των περιουσιακών στοιχείων και των υποχρεώσεων, καθώς και τα απαιτούμενα κεφάλαια.

Η λειτουργία των τραπεζών είναι συνυφασμένη με την ανάληψη χρηματοοικονομικών κινδύνων, για τον λόγο αυτό το ΠΔΤΕ 2577/2006 υποχρεώνει τα

¹⁶ www.eti.gr

¹⁷ Petar Marković and Branko Urošević, (2011), "Market Risk Stress Testing For Internationally Active Financial Institutions", Economic Annals, Volume LVI, No. 188

πιστωτικά ιδρύματα να εφαρμόζουν πολιτικές διαχείρισης κινδύνων. Ο σκοπός της εφαρμογής των παραπάνω πολιτικών είναι ο έγκαιρος εντοπισμός και η ανάλυση των κινδύνων με στόχο την αντιμετώπιση τους. Σύμφωνα με το παραπάνω διάταγμα όλα τα τραπεζικά ιδρύματα είναι υποχρεωμένα να διαθέτουν επιτροπή διαχείρισης κινδύνων.

3.2 Πιστωτικός Κίνδυνος

Πιστωτικός Κίνδυνος είναι ο κίνδυνος που αφορά την απώλεια λόγω της αποτυχίας του αντισυμβαλλόμενου να καλύψει της υποχρεώσεις που έχει αναλάβει από την δανειστική σύμβαση. Είναι ο κίνδυνος που διατρέχει μια Τράπεζα όταν χορηγεί ένα δάνειο, η πιθανότητα δηλαδή να μην εισπράξει ποτέ τα χρήματα της. Ο πιστωτικός κίνδυνος είναι στενά συνδεδεμένος με την αναμενόμενη απόδοση μιας επένδυσης και με τα ομόλογα. Όσο μεγαλύτερος πιστωτικός κίνδυνος υπάρχει, τόσο μεγαλύτερα είναι τα επιτόκια δανεισμού. Οι απώλειες για τους επενδυτές είναι τα κεφάλαια που έχουν διαθέσει και δεν θα επιστραφούν, οι τόκοι, και τα αυξημένα εισπρακτικά κόστη. Ο πιστωτικός κίνδυνος είναι αυξημένος όταν η πιστοληπτική ικανότητα της επιχείρησης που δανειοδοτείται είναι χαμηλή και αποτελεί ένα πολύ σημαντικό παράγοντα παρακολούθησης από την πλευρά των Τραπεζών διότι επηρεάζει την κεφαλαιακή τους επάρκεια. Σε περίπτωση αυξημένου πιστωτικού κινδύνου, οι Τράπεζες είναι υποχρεωμένες να δεσμεύουν περισσότερα κεφάλαια. Για την αντιμετώπιση του πιστωτικού κινδύνου υπάρχει εκτενείς αναφορά στην έκθεση της επιτροπής της Βασιλείας II και επιπλέον αναφέρονται όλα τα μέτρα που πρέπει να λαμβάνει η Τράπεζα για την αντιμετώπιση του. Επομένως ο πιστωτικός κίνδυνος είναι κίνδυνος αθέτησης υποχρεώσεων, έκθεσης και ανάκτησης του κεφαλαίου.

Ο σκοπός της Τράπεζας είναι να μειώσει τον πιστωτικό κίνδυνο με τον περιορισμό του δανεισμού σε άτομα που έχουν συνδεδεμένες οικονομικές σχέσεις, ελαχιστοποιώντας έτσι τα οικονομικά ανοίγματα. Οι Τράπεζες ταξινομούν τα δάνεια που χορηγούν ανά κατηγορία κινδύνου, χαμηλού-μεσαίου-υψηλού, και καταχωρούν ανάλογες προβλέψεις στα αποτελέσματά τους.

3.3. Κίνδυνος Αγοράς

Κίνδυνος της αγοράς είναι ο κίνδυνος να μειωθεί η αξία μιας επένδυσης εξαιτίας των αλλαγών που θα επέλθουν στην αγορά. Ο κίνδυνος της αγοράς επηρεάζεται από τέσσερεις παράγοντες, τις τιμές των μετοχών, τον κίνδυνο αλλαγής επιτοκίου, τις συναλλαγματικές ισοτιμίες και τις αλλαγές στις τιμές των εμπορευμάτων. Σχετίζεται άμεσα με τον κίνδυνο ρευστότητας, και ο λόγος είναι ότι σε ευέλικτες αγορές με δυνατότητα ρευστοποίησης των περιουσιακών στοιχείων σε μικρό χρονικό διάστημα, η μείωση της τιμής δεν είναι μεγάλη και επομένως ο κίνδυνος αγοράς είναι μικρός. Για την μέτρηση του κινδύνου της αγοράς πρέπει να γίνει διαχωρισμός από τον κίνδυνο ρευστότητας και να μετρηθεί με κατάλληλα χρηματοοικονομικά εργαλεία που θα δίνει αξιόπιστα αποτελέσματα.

Τα βασικά είδη κινδύνου της αγοράς μπορούν να ταξινομηθούν σε δύο κατηγορίες τους κινδύνους κατεύθυνσης, όπως είναι ο beta, ο duration και ο delta. Ο beta αφορά τον συστημικό κίνδυνο και εξαρτάται από την κίνηση των μετοχών της αγοράς. Ο duration σχετίζεται με την μεταβολή των επιτοκίων και ο delta επηρεάζεται από την τιμή του παράγωγου προϊόντος. Η άλλη κατηγορία κινδύνων της αγοράς είναι οι κίνδυνοι ανεξάρτητοι κατεύθυνσης, όπως ο κίνδυνος βάσης, ο ειδικός κίνδυνος που αφορά χαρτοφυλάκια μετοχών και η κυρτότητα.

Σε κανονικές συνθήκες οι Τράπεζες μπορούν να αντιμετωπίσουν τον κίνδυνο αγοράς με επαρκή ρευστότητα, και είναι υποχρεωμένες να διατηρούν επαρκή κεφάλαια για την προστασία τους από ενδεχόμενες ζημιές που θα προκληθούν από τον κίνδυνο της αγοράς.

3.4 Κίνδυνος Ρευστότητας

Ο κίνδυνος ρευστότητας, αποτελεί συνάρτηση του κινδύνου της αγοράς, και αναφέρεται στον κίνδυνο άντλησης κεφαλαίων, στην ρευστότητα της αγοράς και στην δυνατότητα ρευστοποίησης περιουσιακών στοιχείων. Αποτελεί έναν από του πιο σημαντικούς κινδύνους διότι η αδυναμία αντιμετώπισης του μπορεί να οδηγήσει ακόμα και σε χρεοκοπία. Ο πιο σωστός τρόπος αντιμετώπισης του, είναι μέσω της ορθής

διαχείρισης του ενεργητικού και του παθητικού μιας επιχείρησης, με την ύπαρξη δηλαδή ρευστών περιουσιακών στοιχείων ώστε να καλύπτονται τα κενά ρευστότητας.

Ο στόχος της ανάλυσης της ρευστότητας μιας Τράπεζας είναι η ικανότητα της να ανταπεξέλθει στις μελλοντικές της ανάγκες σε ρευστά διαθέσιμα. Η ανάλυση της ρευστότητας γίνεται βάση των δεικτών της λογιστικής κατάστασης και των αναγκών της σε ρευστό.

3.5 Ο κίνδυνος επιτοκίων

Είναι ο κίνδυνος μείωσης των εσόδων και της αξίας των κεφαλαίων λόγω μεταβολών στα επιτόκια. Βασικός σκοπός της Τράπεζας είναι να διατηρήσει το άνοιγμα των επιτοκίων σταθερό, την επιτυχία για την διατήρηση αυτού του ανοίγματος έχει αναλάβει η ALCO (υπηρεσία διαχείρισης ενεργητικού παθητικού). Ο κίνδυνος επιτοκίων έχει τέσσερεις όψεις, τον κίνδυνο ανατιμολόγησης, τον κίνδυνο της καμπύλης των επιτοκίων, τον κίνδυνο βάσης και τον κίνδυνο προαίρεσης. Ο κίνδυνος των επιτοκίων μπορεί να έχει επίδραση είτε στα έσοδα της Τράπεζας, είτε στην καθαρή αξία της. Σήμερα οι τράπεζες έχουν εστιάσει το ενδιαφέρον τους στην αύξηση των εσόδων από άλλες πηγές και όχι από την αύξηση των επιτοκίων. Ο κίνδυνος των επιτοκίων μπορεί να επηρεάσει σημαντικά τα οικονομικά αποτελέσματα μιας Τράπεζας και την αξία της μετοχής της.

Η μεταβλητότητα των επιτοκίων¹⁸ και ο κίνδυνος που υπάρχει στην μετατροπή των κρατικών αποθεμάτων από την κεντρική τράπεζα, καθιστά τον κίνδυνο επιτοκίου έναν από τους πιο σημαντικούς κινδύνους που αντιμετωπίζουν τα πιστωτικά ιδρύματα. Επιπλέον οι μεταβολές των επιτοκίων επηρεάζουν τα στοιχεία του ενεργητικού και του παθητικού, για τον λόγο αυτό υπάρχει η υπηρεσία διαχείρισης ενεργητικού-παθητικού, η οποία αποβλέπει στην ελαχιστοποίηση του κινδύνου των επιτοκίων, μέσω του κατάλληλου συνδυασμού των στοιχείων του ενεργητικού και του παθητικού.

¹⁸ www.icap.gr

Κεφάλαιο 4^ο

Βιβλιογραφική Επισκόπηση

4.1 Εννοιολογικό πλαίσιο

Η εταιρική διακυβέρνηση και ο εσωτερικός έλεγχος των τραπεζών αποτελούν ένα σημαντικό κομμάτι έρευνας εξαιτίας και της τελευταίας οικονομικής κρίσης. Ο στόχος της συγκεκριμένης ανάλυσης είναι να αναδείξει το λόγο που οδήγησε στην κατάρρευση του τραπεζικού συστήματος την τελευταία τετραετία. Η εταιρική διακυβέρνηση όπως αναλύεται μέχρι σήμερα, αποτελείται από ένα καλά οργανωμένο πλαίσιο διαδικασιών ελέγχου και είναι υποχρεωτικό για κάθε Τράπεζα. Η εφαρμογή της έχει καθιερωθεί από αποφάσεις των διεθνών οργανισμών και με θεωρίες που διασφαλίζουν την διαφάνεια και την ακεραιότητα των εμπλεκόμενων μερών. Ένα σημαντικό ερώτημα που τίθεται και πρέπει να απαντηθεί μέσα από την ανασκόπηση της υπάρχουσας βιβλιογραφίας είναι γιατί κατέρρευσε το τραπεζικό σύστημα, δεν είναι επαρκή συστήματα ελέγχου ή δεν εφαρμόζονται;

Σύμφωνα με την θεωρία, η εφαρμογή της εταιρικής διακυβέρνησης στο τραπεζικό σύστημα θα βελτιώσει της οικονομικές επιδόσεις και θα προσθέσει αξία στην Τράπεζα, δίνοντας υψηλότερη αξία στις μετοχές καλύτερα μερίσματα και ικανοποίηση στους μετόχους. Η εφαρμογή των κανόνων και η διασφάλιση των εμπλεκόμενων μερών οδηγεί σε ευημερία το τραπεζικό σύστημα διότι το προφυλάσσει από απάτες και κλοπές. Η διαφθορά και η αδιαφάνεια είναι φαινόμενα που απειλούν ένα τραπεζικό ίδρυμα αλλά μπορούν να προληφθούν. Οι κακές οικονομικές επιδόσεις μιας τράπεζας θα ενεργοποιήσουν τους μηχανισμούς της εταιρικής διακυβέρνησης, με συγχωνεύσεις και εξαγορές και θα προφυλάξουν την οικονομία από μια συστημική κρίση που θα μπορούσε να προκληθεί από την κατάρρευση μιας τράπεζας.

Πρωταγωνιστικό ρόλο για την εφαρμογή της εταιρικής διακυβέρνησης και την σωστή λειτουργία του τραπεζικού ιδρύματος έχει το διοικητικό συμβούλιο. Ο διαχωρισμός του προέδρου και του διευθύνοντος συμβούλου εξασφαλίζουν την ορθή εφαρμογή των αρχών της εταιρικής διακυβέρνησης, καθώς έχουν και την ευθύνη για την πολιτική των χορηγήσεων και την διαχείριση των κινδύνων που πρέπει να αντιμετωπίσουν. Επομένως τα ερωτήματα που πρέπει να απαντηθούν μέσα από τις

έρευνες που αφορούν τις οικονομικές επιδόσεις των τραπεζών σχετίζονται με το αν υπάρχει διαχωρισμός του προέδρου και του διευθύνοντα συμβούλου, αν οι κακές οικονομικές επιδόσεις ενεργοποιούν τους μηχανισμούς της εταιρικής διακυβέρνησης αποτρέποντας την χρεοκοπία.

Η παρέμβαση του κράτους είναι καθοριστική, στην λειτουργία και την ανάπτυξη του τραπεζικού συστήματος. Οι τράπεζες υποχρεούνται να ακολουθούν ένα συγκεκριμένο πλαίσιο, το οποίο καθορίζεται από ρυθμιστικούς οργανισμούς και με νόμους του κράτους τους οποίους υποχρεούνται να εφαρμόζουν, σε αντίθετη περίπτωση υπόκεινται σε κυρώσεις και υπέρογκα πρόστιμα. Στο τραπεζικό σύστημα υπάρχουν τραπεζικά ιδρύματα με διαφορετική ιδιοκτησιακή σύνθεση, οι εμπορικές, οι κρατικές και τα ταμειυτήρια, ανεξάρτητα από την ιδιοκτησιακή δομή των τραπεζικών ιδρυμάτων, η παρέμβαση του κράτους είναι ουσιαστική στην λειτουργία τους. Ο σκοπός της κρατικής παρέμβασης είναι η προστασία των πελατών και των μετόχων αλλά τελικά μήπως η παρέμβαση του κράτους παρεμποδίζει την ορθή λειτουργία του τραπεζικού συστήματος και δεν βοηθάει την ανταγωνιστικότητα?

Η εταιρική διακυβέρνηση των τραπεζών εστιάζει στην πολιτική των χορηγήσεων, η ορθή διαχείριση του δανειακού χαρτοφυλακίου με την σωστή διαχείριση του κινδύνου βοηθάει στην κερδοφορία των τραπεζών και στην σταθερότητα της οικονομίας. Για τον λόγο αυτό, οι τράπεζες, για την δανειοδότηση των επιχειρήσεων θα έπρεπε να δίνουν ιδιαίτερη βαρύτητα στην εταιρική διακυβέρνηση των επιχειρήσεων, προκειμένου να προφυλαχτούν από τις τραπεζικές απάτες και το ξέπλυμα βρώμικου χρήματος.

Με βάση τις αρχές και τους κανόνες της εταιρικής διακυβέρνησης και την εφαρμογή τους από τις τράπεζες, η τελευταία οικονομική κρίση δεν θα έπρεπε να έχει αντίκτυπο στο τραπεζικό σύστημα. Με την εφαρμογή τους, οι τράπεζες λάμβαναν όλα τα αναγκαία μέτρα για την προστασία του συστήματος, το ερώτημα που προκύπτει είναι γιατί κατέρρευσαν με την τελευταία οικονομική κρίση, εφόσον ακολουθούσαν τους κανόνες της εταιρικής διακυβέρνησης, έπρεπε να έχουν αντιμετωπίσει την οικονομική κρίση με λιγότερες απώλειες.

Η ανάλυση της εταιρικής διακυβέρνησης των τραπεζών και του εσωτερικού ελέγχου έχει πολλές πτυχές. Στην παρούσα μελέτη συγκεντρώνονται έρευνες που αφορούν την εταιρική διακυβέρνηση, ταξινομούνται ανά παράγοντα που επηρεάζουν με

σκοπό να παρουσιασθεί αφενός η επάρκεια τους και αφετέρου, η αιτία της κατάρρευσης του τραπεζικού συστήματος.

4.2 Ανασκόπηση Ερευνών

Στο κεφάλαιο αυτό γίνεται μια αναφορά στα άρθρα που έχουν δημοσιευθεί μέχρι σήμερα για την εταιρική διακυβέρνηση και τον εσωτερικό έλεγχο στις Τράπεζες. Στα άρθρα αυτά υπάρχουν μελέτες οι οποίες δείχνουν την χρησιμότητα του εσωτερικού ελέγχου στα Τραπεζικά ιδρύματα και παρουσιάζεται η βελτίωση των αποτελεσμάτων μετά την εφαρμογή των κανονισμών της Εταιρικής Διακυβέρνησης. Ο λόγος για την διαφορετική προσέγγιση του εσωτερικού ελέγχου και της εταιρικής διακυβέρνησης στις τράπεζες, σε σχέση με τις άλλες επιχειρήσεις, είναι η δυνατότητα που έχουν να διαχειρίζονται τον κίνδυνο.

Με σκοπό την καλύτερη κατανόηση των ερευνών που πρόκειται να αναλυθούν παρατίθεται συγκεντρωτικός πίνακας με τους συγγραφείς, τα άρθρα και το αντικείμενο της έρευνας.

Πίνακας 1: Συγκεντρωτικός Πίνακας Επισκόπησης Ερευνών.

ΕΤΟΣ	ΣΥΓΓΡΑΦΕΑΣ-ΑΡΘΡΟ	ΑΝΤΙΚΕΙΜΕΝΟ ΕΡΕΥΝΑΣ
1990	Barro, J., Barro, R.J., «Pay, performance and turnover of bank CEOs»	Σχέση Αμοιβών Διοικητικού Συμβουλίου και Απόδοσης
2001	Franks, J., Mayer, C., Renneboog, L. «Who disciplines management in poorly performing companies?»	Επίδραση των μεγαλομετόχων στα αποτελέσματα.
2004	Rafel Cresp, Miguel A. Garcia - Cestona, Vicente Salas, "Governance mechanisms in Spanish banks. Does ownership matter?"	Χαμηλές Οικονομικές Επιδόσεις- Ενεργοποίηση των μηχανισμών Εταιρικής Διακυβέρνησης με Συγχωνεύσεις και Εξαγορές
2005	Steven W. Sumner, Elizabeth Webb "Does Corporate Governance Determine Bank Loan Portofolio Choice?"	Διοικητικό Συμβούλιο και Πολιτική Χορηγήσεων

2009	W. Gary Simpson, Anne E. Gleason, "Board structure, ownership, and financial distress in banking firms	Ο Διαχωρισμός Προέδρου Διευθύνοντα Συμβούλου βελτιώνει τα Οικονομικά Αποτελέσματα.
2009	Thomas J. Lopez, Scott D. Vandervelde, Yi-Jing Wu, «Investor perceptions of an auditor’s adverse internal control opinion»,	Η χρηματοοικονομική Αναφορά των Ελεγκτών Επηρεάζει τα Οικονομικά Αποτελέσματα και τις αποφάσεις των επενδυτών.
2010	Fodil Adjaoud and Walid Ben-Amar « Corporate Governance and Dividend Policy: Shareholders’ Protection or Expropriation ?»	Ποιότητα Εταιρικής Διακυβέρνησης και Δύναμη των Μετόχων
2010	Ryan LaFond, Haifeng You, "The federal deposit insurance corporation improvement act, bank internal controls and financial reporting quality"	Οι Κανονιστικές Μεταρρυθμίσεις δεν Εφαρμόζονται Λόγω Υψηλού Κόστους
2011	Cristina Alexandrina Stefanescu, «Do corporate governance “actors” features affect banks’ value? – Evidence from Romania»,	Η Εφαρμογή της Εταιρικής Διακυβέρνησης στις Τράπεζες βελτιώνει τις Οικονομικές Επιδόσεις
2000	Penny Ciancanelli, Jose Antonio Reyes Gonzalez, «European Financial Management Association»	Συμμόρφωση Τραπεζικών Στελεχών με Κανονισμούς Εταιρικής Διακυβέρνησης.
2001	Robert N. Collender, Sherrill Shaffer, « Local bank office ownership, deposit control, market structure, and economic growth»,	Σχέση μεταξύ Τραπεζικής Νομοθεσίας-Αγοράς-Ρυθμών Ανάπτυξης.
2003	Enrico Perotti, Ernst-Ludwig von Thadden, «The Political Economy of Bank- and Market Dominance»	Επίδραση Νομοθεσίας για την Εταιρική Διακυβέρνηση στο Οικονομικό Κέρδος
2004	Ross Levine, «The Corporate Governance of Banks:A Concise Discussion of Concepts and Evidence»	Ρυθμιστική Παρέμβαση του Κράτους στις Τράπεζες και Αποτελέσματα στην Κοινωνία
2007	Andrea Paolo, «Corporate Governance of Banks: The Current State of the Debate»	Ο Ρόλος της Εταιρικής Διακυβέρνησης των Τραπεζών στην Ανάπτυξη και την Εξέλιξη
2001	Paolo F. Volpin, « Ownership Structure, Banks, and Private Benefits of Control»,	Ο Ρόλος της Εταιρικής Διακυβέρνησης στην Δανειοδότηση των Επιχειρήσεων.

2008	Sudheer Chava, Dmitry Livdany, and Amiyatosh Purnanandam, «Do Shareholder Rights Affect the Cost of Bank Loans?»	Επίδραση του Μεγαλομετόχου στις Τράπεζες.
2009	Victoria Ivashina, Vinay B. Nair, Anthony Saunders, Nadia Massoud, Roger Stover, «Bank Debt and Corporate Governance»,	Ο ρόλος των Τραπεζών στο Τραπεζικό Χρέος και τον Έλεγχο της Αγοράς.
2011	Yunsen Chen, Song Zhu και Yutao Wang, «Corporate fraud and bank loans: Evidence from china»	Η σχέση μεταξύ Εταιρικής Διακυβέρνησης και Φορολογικής Απάτης.
2003	Jonathan R. Macey, Maureen O'Hara, « The Corporate Governance of Banks»	Εταιρική Διακυβέρνηση Τραπεζών και Ιδιαίτερα Χαρακτηριστικά
2009	Gordon Roberts, Lianzeng (Edward) Yuan, «Does institutional ownership affect the cost of bank borrowing?»	Ιδιοκτησιακή Δομή και Περιθώρια Δανείων.
2011	Ruth Mateos de Cabo Ricardo Gimeno και Maria J. Nieto, "Gender Diversity on European Banks' Boards of Directors"	Διαφορετικότητα των φύλλων στο Διοικητικό Συμβούλιο των Τραπεζών.
1988	Michael C. Jensen, Jerold B. Warner, «The distribution of power among corporate managers, shareholders, and directors»	Σχέσεις Ιδιοκτησίας με Εταιρική Μόχλευση.
1994	Kaplan, S., α) «Top executives, turnover, and firm performance in Germany» β) « Top executive rewards and firm performance: A comparison of Japan and the US.»	Μηχανισμοί Εταιρικής Διακυβέρνησης, Ρόλος Διοικητικού Συμβουλίου στα Αποτελέσματα.
2000	Anderson, C., Campbell II, T., «Restructuring the Japanese banking system: Has Japan gone far enough? International Review of Financial Analysis»	Εταιρική Διακυβέρνηση Ιαπωνικών Τραπεζών με Συγχωνεύσεις Εξαγορές και Αλλαγές στο Διοικητικό Συμβούλιο.
2007	Kenneth R. Spong and Richard J. Sullivan, «Corporate Governance and Bank Performance»	Απόδοση Διοικητικού Συμβουλίου σε σχέση με τις Αμοιβές του.
2005	Allen N. Berger, George R.G. Clarke, Robert Cull, Leora Klapper, Gregory F. Udell, « Corporate governance and bank performance: A joint analysis of the static, selection, and dynamic effects of domestic, foreign, and state ownership»	Σχέση Ιδιοκτησίας και Απόδοσης των Τραπεζών
2011	Renee B. Adams, Hamid Mehran, «Bank board structure and performance: Evidence for large bank holding companies»,	Διαφορά στην Εταιρική Διακυβέρνηση των Τραπεζών λόγω των Ιδιαίτερων Χαρακτηριστικών.

2011	Vincent Aebi, Gabriele Sabato, Markus Schmid, «Risk management, corporate governance, and bank performance in the financial crisis»	Εταιρική Διακυβέρνηση Τραπεζών και Ιδιαίτερα Χαρακτηριστικά, Διαχείριση Κινδύνου.
2004	Chris Mallin, Andy Mullineux and Clas Wihlborg, «The Financial Sector and Corporate Governance: the UK case»	Εταιρική Διακυβέρνηση Τραπεζών και Θεσμικοί Επενδυτές.
1993	Michael C. Jensen, "The modern industrial revolution, exit, and the failure of internal control system	Συστήματα Εσωτερικού Ελέγχου, Λόγοι Αποτυχίας
2010	Bill Davies, «The bank directors' duties: time for the new enlightenment? »	Συμμόρφωση Τραπεζών με Κανονισμούς Εταιρικής Διακυβέρνησης.
2010	Beltratti, A. and Stulz, R. «Why Did Some Banks Perform Better during the Credit Crisis? A Cross-Country Study of the Impact of Governance and Regulation»	Εφαρμογή των Αρχών της Εταιρικής Διακυβέρνησης κατά την Έναρξη της Τελευταίας Χρηματοπιστωτικής Κρίσης.
2010	Rüdiger Fahlenbrach και René M. Stulz, «Bank CEO Incentives and the Credit Crisis»,	Η προστασία των Τραπεζών για την αντιμετώπιση της Οικονομικής Κρίσης.
2012	S. Venkataramany, Balbir B. Bha, "The Changing Landscape Of The Indian Banking Industry: An Empirical Study"	Αναδιάρθρωση Τραπεζικού Συστήματος Ινδίας μετά την Οικονομική Κρίση.
2011	Christopher M. Bruner, "Corporate Governance Reform in a Time of Crisis"	Τραπεζικό Σύστημα Αγγλίας - ΗΠΑ κατά την διάρκεια της κρίσης.

4.2.1 Εταιρική Διακυβέρνηση και Οικονομικές Επιδόσεις.

Οι Fodil Adjaoud, Walid Ben-Amar (2010) αναλύουν την σχέση μεταξύ εταιρικής διακυβέρνησης και ποιότητας μερίσματος σε επιχειρήσεις του Καναδά. Για την παραπάνω έρευνα χρησιμοποιήθηκε δείγμα 714 εισηγμένων επιχειρήσεων κατά την περίοδο 2002-2005 και εξετάζονται στοιχεία όπως η σύνθεση του Διοικητικού Συμβουλίου, το ποσοστό συμμετοχής, τα θέματα αποζημίωσης, τα δικαιώματα των μετόχων και ζητήματα εταιρικής διακυβέρνησης. Οι υποθέσεις που εξετάζονται είναι τα δικαιώματα των μετόχων σε σχέση με την πληρωμή των μερισμάτων τα οποία θεωρούν

ότι έχουν θετική συσχέτιση και την ποιότητα της εταιρικής διακυβέρνησης με την πληρωμή των μερισμάτων, για την οποία θεωρούν ότι υπάρχει αρνητική συσχέτιση. Η σύνθεση του διοικητικού συμβουλίου και τα δικαιώματα των μετόχων επιδρούν θετικά στην πληρωμή μερισμάτων. Τα αποτελέσματα έδειξαν ότι υπάρχει θετική συσχέτιση μεταξύ της διακυβέρνησης και της πολιτικής των μερισμάτων στις επιχειρήσεις του Καναδά, και τα δικαιώματα των μετόχων σχετίζονται με τις μεγαλύτερες αποδόσεις μερισμάτων. Τα στοιχεία αυτά είναι σημαντικά διότι οι μέτοχοι μπορούν να ασκήσουν πίεση στην διοίκηση για μεγαλύτερο μέρισμα. Επιπλέον τα αποτελέσματα της έρευνας είναι δίνουν την βάση για την θέσπιση κανόνων για έλεγχο και πρόληψη στην πολιτική των μερισμάτων και μπορούν να αποτελέσουν την βάση για περαιτέρω έλεγχο μεταξύ της εταιρικής διακυβέρνησης και στρατηγικών αποφάσεων όπως συγχωνεύσεις-εξαγορές, αξιολόγηση των χρηματοδοτήσεων και επιτόκια δανεισμού.

Η Cristina Alexandrina Stefanescu (2011) παρουσιάζει τις επιδράσεις των βασικών παραγόντων της εταιρικής διακυβέρνησης στην πορεία των οικονομικών αποτελεσμάτων των Τραπεζών. Το παραπάνω άρθρο θεωρείται ένα από τα πιο σημαντικά λόγω της οικονομικής κρίσης και της επίδρασης που είχε η εταιρική διακυβέρνηση στα οικονομικά σκάνδαλα στον Τραπεζικό κλάδο και στην εξέλιξη της κρίσης. Η μελέτη αυτή, έρευνα τις επιδράσεις της εταιρικής διακυβέρνησης στην αξία των Τραπεζών, αλλά και στον τρόπο με τον οποίο οι τραπεζίτες έφτασαν στην επιτυχία, εξετάζοντας όχι μόνο τον ρόλο των βασικών παραγόντων, αλλά και κάνοντας υποθέσεις για την εταιρική διακυβέρνηση και την αποτελεσματικότητα τους πάνω στο χρηματοπιστωτικό σύστημα της Ρουμανίας. Τα αποτελέσματα της έρευνας δείχνουν θετικές συσχετίσεις μεταξύ των στρατηγικών που χρησιμοποιούν οι Τράπεζες και των επιδόσεων τους καθώς και το γεγονός ότι τα μέλη της ξένης εταιρικής διακυβέρνησης είναι οι περισσότεροι άνδρες και είναι εξασφαλισμένη η αποφυγή της δυαδικότητας σύμφωνα με τις αρχές της Εταιρικής Διακυβέρνησης. Επιπλέον, υπάρχει μεγάλη συμμετοχή μελών από Ευρωπαϊκές χώρες. Η μόνη αρνητική συσχέτιση που προέκυψε βρίσκεται μεταξύ της ιδιοκτησιακής δομής και της αξίας των Τραπεζών, επισημαίνοντας ότι οι Τράπεζες έχουν στο διοικητικό συμβούλιο άτομα τα οποία δεν έχουν ιδιοκτησιακή σχέση με την Τράπεζα.

Οι Rafael Cresp, Miguel A. Garcia - Cestona, Vicente Salas, (2004) εξετάζουν την εφαρμογή της εταιρικής διακυβέρνησης στις ισπανικές τράπεζες. Συγκεκριμένα

εξετάζουν, αν οι χαμηλές επιδόσεις μιας Τράπεζας ενεργοποιούν τους μηχανισμούς της εταιρικής διακυβέρνησης με την απομάκρυνση των διευθυντών, και αν οι παρεμβάσεις των κανονισμών της εταιρικής διακυβέρνησης και των οικονομικών επιδόσεων ποικίλουν ανάλογα με το ιδιοκτησιακό τύπο. Οι τρεις τύποι τραπεζών που χρησιμοποιούνται για την έρευνα είναι οι εμπορικές, οι κρατικές και τα ταμειυτήρια. Οι μηχανισμοί ελέγχου που χρησιμοποιούνται είναι οι αλλαγές στο διοικητικό συμβούλιο, η απομάκρυνση του διευθύνοντος συμβούλου ή του προέδρου και συγχωνεύσεις ή εξαγορές. Τα αποτελέσματα δείχνουν ότι οι μηχανισμοί της εταιρικής διακυβέρνησης που ενεργοποιούνται με τις εξαγορές και τον ανταγωνισμό, είναι πιο αδύναμοι στον τραπεζικό κλάδο, λόγω του κανονιστικού πλαισίου. Οι τέσσερις μηχανισμοί ελέγχου που χρησιμοποιούνται είναι η αλλαγή του προέδρου και του διευθύνοντα συμβούλου, οι αλλαγές στο διοικητικό συμβούλιο και οι συγχωνεύσεις και εξαγορές. Ένα χαρακτηριστικό των αποτελεσμάτων της παραπάνω μελέτης είναι ότι, συγκλίνουν με τα αντίστοιχα για τις τράπεζες της Ιαπωνίας και των Η.Π.Α, με εξαίρεση τον μηχανισμό των συγχωνεύσεων ο οποίος έχει μικρότερη επίδραση στις Ισπανικές τράπεζες σε σχέση με της Η.Π.Α. Τέλος επιβεβαιώνει την υπόθεση ότι η παρέμβαση της διακυβέρνησης είναι πιο έντονη στις τράπεζες με κακές αποδόσεις.

Οι Ryan LaFond, Haifeng You (2010) επικεντρώνονται στα αποτελέσματα των Altamuro and Beatty (2009) και αναλύουν το κατά πόσο ο εσωτερικός έλεγχος μετά την εφαρμογή της Federal Deposit Insurance Corporation Improvement Act (FDICIA) βελτίωσε την ποιότητα της χρηματοοικονομική αναφορά τους. Τα αποτελέσματα του άρθρου δείχνουν ότι η FDICIA είναι ένας κανονισμός που δημιουργήθηκε εξαιτίας της κρίσης και μελλοντικές έρευνες θα μπορούσαν να επικεντρωθούν στις κανονιστικές μεταρρυθμίσεις. Το άρθρο αυτό επισημαίνει ότι πολλές έρευνες έχουν επικεντρωθεί στο κομμάτι των κανονιστικών μεταρρυθμίσεων αλλά δεν υπάρχουν διαθέσιμα στοιχεία για το κόστος των αναγκαίων αλλαγών για την οργάνωση του εσωτερικού ελέγχου στην Τράπεζα. Ένα επιπλέον στοιχείο που προκύπτει από την ανάλυση είναι ότι όσο καλά οργανωμένος και αν είναι ο εσωτερικός έλεγχος σε μια τράπεζα, οι λάθος αποφάσεις δεν είναι δυνατόν να προβλεφθούν και να αποφευχθούν.

Οι W. Gary Simpson, Anne E. Gleason, (2009), αναλύουν τις χρηματοοικονομικές δυσχέρειες που οδηγούν σε πτώχευση. Η ανάλυση που γίνεται είναι μεταξύ της δομής του διοικητικού συμβουλίου, της ιδιοκτησίας και του

εσωτερικού ελέγχου και πως η σχέση αυτή επηρεάζει την πτώχευση. Οι παράγοντες που εξετάζονται είναι η ιδιοκτησία από διευθύνοντες συμβούλους, ο αριθμός των διευθυντών, το ποσοστό τους μέσα στην τράπεζα και η δυαδικότητα προέδρου-διευθύνοντα συμβούλου. Το δείγμα που χρησιμοποιήθηκε είναι μεταξύ 300 τραπεζικών ιδρυμάτων και τα αποτελέσματα έδειξαν ότι παρατηρείται μικρή δυσχέρεια όταν ο διευθύνων σύμβουλος και ο πρόεδρος του Διοικητικού Συμβουλίου είναι το ίδιο άτομο, ενώ οι άλλοι παράγοντες δεν επηρεάζουν σημαντικά. Τα αποτελέσματα αυτά είναι σύμφωνα με τις προηγούμενες μελέτες που έχουν γίνει και δείχνουν ότι όταν υπάρχει διαχωρισμός των θέσεων του προέδρου και του διευθύνοντα συμβούλου προστατεύονται καλύτερα τα συμφέροντα των μετόχων και των καταθετών και κατά συνέπεια είναι μικρότερη η πιθανότητα να ζητήσουν βοήθεια από το ταμείο εγγύησης καταθέσεων για να ανταπεξέλθουν στις ανάγκες τους.

Οι Steven W. Sumner, Elizabeth Webb (1997) εξετάζουν την σχέση του διοικητικού συμβουλίου με τους διευθυντές που είναι αρμόδιοι για την διαχείριση του δανειακού χαρτοφυλακίου και την επιλογή των δανείων που χορηγούνται. Οι τράπεζες είναι οι μοναδικές επιχειρήσεις που έχουν εξωτερικούς ρυθμιστικούς οργανισμούς και μπορούν να παρακολουθούν τις ενέργειες των διευθυντών τους ώστε να μην επηρεάζεται η επιλογή του δανειακού χαρτοφυλακίου από το διοικητικό συμβούλιο. Για την έρευνα της παραπάνω σχέσης εξετάζονται δύο υποθέσεις, πρώτον η αύξηση των χορηγούμενων επενδυτικών δανείων, ως ποσοστό του ενεργητικού σε σχέση με το ποσοστό των ξένων στο διοικητικό συμβούλιο, η οποία είναι αντιστρόφως ανάλογη, σε αντίθεση με τα καταναλωτικά όπου υπάρχει ανάλογη σχέση, και οι χορηγήσεις των στεγαστικών δανείων οι οποίες, δεν επηρεάζονται από την σύνθεση του διοικητικού συμβουλίου. Η παραπάνω μελέτη συμβάλλει στην υπάρχουσα βιβλιογραφία διότι παρουσιάζει την επιρροή του διοικητικού συμβουλίου στην πολιτική των χορηγήσεων των τραπεζών, καθώς ένα υγιές δανειακό χαρτοφυλάκιο μπορεί να διασφαλίσει την οικονομική σταθερότητα του ιδρύματος και να απαλλάξει τις αρχές από τον συνεχή έλεγχο.

Οι Thomas J. Lopez, Scott D. Vandervelde, Yi-Jing Wu, (2009), αναφέρονται στον νόμο Sarbanes-Oxley του 2002 (SOX). Με τον παραπάνω νόμο ο ελεγκτής πρέπει να εκφέρει γνώμη για την αποτελεσματικότητα του συστήματος του εσωτερικού ελέγχου της εταιρείας. Η γνώμη αυτή επηρεάζει τα οικονομικά αποτελέσματα και θέτει

τους επενδυτές σε μεγαλύτερα ρίσκα στις επενδύσεις τους. Για την παραπάνω μελέτη χρησιμοποιήθηκαν 81 μεταπτυχιακοί φοιτητές με εμπειρία περίπου 3.85 έτη και τα αποτελέσματα έδειξαν η εσωτερική αναφορά ελέγχου παρέχει χρήσιμες πληροφορίες στους επενδυτές σχετικά με την ποιότητα των κερδών και των κινδύνων και επιπλέον δείχνει την επιρροή των επενδυτών από τα αποτελέσματα του εσωτερικού ελέγχου. Τα αποτελέσματα της παραπάνω μελέτης υπόκεινται σε δύο περιορισμούς, πρώτον απευθύνονται σε φοιτητές και δεύτερον δεν έχουν πλήρη πρόσβαση στις οικονομικές πληροφορίες.

Ο Frank (2001) εξετάζει τον τρόπο με τον οποίο οι κεφαλαιαγορές επιδρούν στις επιχειρήσεις με χαμηλές αποδόσεις. Η ανάλυση του επικεντρώνεται σε πέντε βασικά σημεία παρεμβάσεων. α) Κατά πόσο οι μεγαλομέτοχοι μπορούν να παρέμβουν και να αντικαταστήσουν την διοίκηση όταν οι αποδόσεις των επιχειρήσεων δεν είναι ικανοποιητικές. β) εάν η παραπάνω αλλαγή σημαίνει απαραίτητα και απόκτηση ενός μεγάλου πακέτου μετοχών. γ) εάν η αποκτηθείσα επιχείρηση πειθαρχεί στην διαχείριση της εξαγορασθείσας. δ) ένα οι μη εκτελεστικοί διευθυντές εργάζονται προς το συμφέρον των μετόχων και αν αντικαθιστάται η διοίκηση σε περίπτωση που οι επιδόσεις δεν είναι καλές. Τέλος ε) αν οι χρηματοπιστωτικές κρίσεις μπορούν να προκαλέσουν παρεμβάσεις των νέων μετόχων. Η εκτίμηση που γίνεται αφορά την πειθαρχία των μελών σε περίπτωση χαμηλών επιδόσεων και κατά πόσο αυτοί είναι επικεντρωμένοι στην πειθαρχία αυτή. Μετράει τον βαθμό της επίδρασης των μηχανισμών της εταιρικής διακυβέρνησης στον κύκλο εργασιών του διοικητικού συμβουλίου με χαμηλές επιδόσεις. Για την εξέταση των παραπάνω υποθέσεων εξετάστηκε ένα δείγμα 250 επιχειρήσεων κατά την περίοδο 1988-1993 με εξαίρεση όμως τα χρηματοπιστωτικά ιδρύματα και τις ασφαλιστικές εταιρείες για τις οποίες απαιτείται ξεχωριστός έλεγχος λόγω της ιδιαιτερότητας τους στην διαχείριση των κινδύνων. Τα αποτελέσματα δεν έχουν δώσει σαφή απάντηση για τα ερωτήματα που τίθενται αλλά μέσω αυτών μπορεί να υποστηριχθεί ότι, μεγαλύτερη εξάρτηση από τους οικονομικούς περιορισμούς και λιγότερη από το εσωτερικό της επιχείρησης, οδηγούν σε μεγαλύτερη συγκέντρωση πειθαρχίας αναφορικά με τις επιδόσεις των επιχειρήσεων.

Οι Barro, Barro (1990), αναλύουν την σχέση μεταξύ των αμοιβών του διοικητικού συμβουλίου και της απόδοσης των τραπεζών για την περίοδο 1982-1987. Χρησιμοποιούν παλινδρομήσεις logit, οι οποίες μετράνε την επίδραση στα

αποτελέσματα από την αποχώρηση του διευθύνοντα συμβούλου λόγω ηλικίας, η έρευνα επικεντρώνεται σε ένα μοντέλο του Rosen (1992) και δημιουργεί μια θετική συσχέτιση για τις δεξιότητες του διευθύνοντα συμβούλου και το μέγεθος των τραπεζών. Υποθέτει ότι οι αλλαγές στην αποζημίωση του διοικητικού συμβουλίου είναι αλλαγές στο οριακό προϊόν. Η μελέτη ξεκινάει με την σχέση μεταξύ των επιπέδων αποζημίωσης και το ενεργητικό των τραπεζών και στην συνέχεια επεκτείνεται στην απόδοση του διευθύνοντα συμβούλου το οποίο το μετράει με βάση τα λογιστικά κέρδη. Εξετάζεται πως η εμπειρία του διευθύνοντα συμβούλου επηρεάζει την απόδοση και ένα αυτή η απόδοση είναι πραγματική η συγγενής επίδοση. Στην δεύτερη ενότητα του άρθρου παρουσιάζεται η συσχέτιση μεταξύ των επιπέδων αποζημίωσης, η οποία επηρεάζεται από την εμπειρία του διευθύνοντα συμβούλου, και των περιουσιακών στοιχείων. Το τελευταίο μέρος του άρθρου χρησιμοποιεί παλινδρομήσεις logit για να αξιολογήσει την πιθανότητα απομάκρυνσης του διευθύνοντα συμβούλου, λόγω ηλικίας και την επίδοση. Τα αποτελέσματα των αναλύσεων έδειξαν ότι οι αμοιβές του διευθύνοντα συμβούλου έχουν θετική σχέση με την απόδοση της Τράπεζας, αντίθετα με την σχέση που προκύπτει σχετικά με την αποζημίωση και την μείωση του κινδύνου. Ένα επιπλέον σημαντικό στοιχείο είναι ότι όσο μεγαλύτερη είναι η διάρκεια της θητείας του διευθύνοντα συμβούλου τόσο πιο θετική επίδραση έχει στις τιμές των μετοχών και στα λογιστικά κέρδη αλλά όχι στην αύξηση του ενεργητικού. Ο συσχετισμός μειώνεται για τα πρώτα τέσσερα χρόνια αλλά στην συνέχεια αυξάνεται με την πάροδο των ετών, το ίδιο συμβαίνει και στην περίπτωση που τα περιουσιακά στοιχεία των τραπεζών δεν αποδίδουν, όπως και στην περίπτωση αποχώρησης του διευθύνοντα συμβούλου λόγω κακών αποδόσεων.

4.2.2. Εταιρική Διακυβέρνηση και ρυθμιστικό πλαίσιο

Οι Robert N. Collender, Sherrill Shaffer, (2001), ελέγχουν τις εμπειρικές συσχετίσεις μεταξύ της τραπεζικής νομοθεσίας, της αγοράς και τους ρυθμούς ανάπτυξης. Η έρευνα επικεντρώνεται στα οικονομικά οφέλη από την ανάπτυξη και την αλλαγή στην ιδιοκτησία των τραπεζών αλλά και την σχέση των τραπεζών με μικρές και μεγάλες κοινωνίες. Η ανάλυση της υπάρχουσας βιβλιογραφίας έδειξε ότι η ανάπτυξη

των χρηματοπιστωτικών ιδρυμάτων σχετίζεται θετικά με τις οικονομικές πολιτικές και τους κανονισμούς του κράτους. Το μοντέλο που χρησιμοποιείται, θέτει χρονικούς και γεωγραφικούς περιορισμούς και ερευνά την σχέση μεταξύ της οικονομικής ανάπτυξης της τοπικής κοινωνίας και την ιδιοκτησιακή δομή της τράπεζας. Η σχέση μεταξύ της οικονομικής ανάπτυξης και ιδιοκτησιακού καθεστώτος της τράπεζας είναι στενά συνδεδεμένη εφόσον, οι αγροτικές περιοχές για παράδειγμα, αντιμετωπίζουν υψηλές ανάγκες δανειοδότησης και οι τράπεζες που δραστηριοποιούνται στις περιοχές αυτές δεν μπορούν να διαφοροποιήσουν τα χαρτοφυλάκια τους ώστε να αντισταθμίσουν τον κίνδυνο. Τα αποτελέσματα έδειξαν ότι σε μικρές περιοχές, οι τοπικές τράπεζες συμπεριφέρονται διαφορετικά λόγω της εύκολης πρόσβασης στις πληροφορίες και στην διαχείριση των κινδύνων καθώς και ότι οι μεγάλες τράπεζες αντιμετωπίζουν ευκολότερα τους κινδύνους. Επιπλέον από την παραπάνω μελέτη προκύπτει ότι οι τοπικές τράπεζες, βραχυχρόνια επιτυγχάνουν καλύτερα αποτελέσματα.

Οι Penny Ciancanelli, Jose Antonio Reyes Gonzalez, (2000), αναλύουν την συμπεριφοράς των Τραπεζιτών, των Διευθυντών, και στο κατά πόσο αυτοί συμμορφώνονται στους κανονισμούς της Εταιρικής Διακυβέρνησης. Οι διαφοροποιήσεις που παρατηρούνται σε σχέση με τις άλλες επιχειρήσεις, είναι λόγω της μορφής των τραπεζών και της δυνατότητας διαφοροποίησης του κινδύνου. Η εταιρική διακυβέρνηση είναι πιο σύνθετη, η σχέση μεταξύ του αντιπροσώπου και του εντολέα είναι μοναδική και διέπεται από εξωτερικές δυνάμεις, όπως το κανονιστικό πλαίσιο, επιπλέον οι ιδιοκτήτες τους είναι πιο επιρρεπείς στον ηθικό κίνδυνο. Από την ανάλυση τους, προκύπτει ότι οι Τράπεζες έχουν διαφορετικό τρόπο λειτουργίας από τις συνηθισμένες επιχειρήσεις και ότι οι οικονομικοί κανονισμοί έχουν δύο επίπεδα εφαρμογής το πρώτο είναι η επιχείρηση ως μεμονωμένος οργανισμός και το δεύτερο ο τομέας ως σύνολο. Το άρθρο αυτό καταλήγει στο συμπέρασμα ότι, όταν οι ιδιοκτήτες ενός Τραπεζικού Ιδρύματος είναι και διευθυντές τότε, υπάρχει μεγάλος ενδογενείς συστημικός κίνδυνος, τον οποίο μοιράζονται οι ιδιοκτήτες με τους ρυθμιστές του κανονισμού. Από την ανάλυση που γίνεται στο παραπάνω άρθρο, προκύπτει ότι οι Τράπεζες είναι σε θέση να αναλαμβάνουν μεγαλύτερους κινδύνους κρατώντας μόνο τα οφέλη και όχι το κόστος από την συμμετοχή τους σε αυτούς. Ο τρόπος ελέγχου των τραπεζών έχει αλλάξει με την πάροδο των ετών και κάθε χώρα έχει δημιουργήσει μια

δικής της δομή εταιρικής διακυβέρνησης με τις κυβερνήσεις να παίζουν ένα ρυθμιστικό ρόλο στην εφαρμογή της εταιρικής διακυβέρνησης. Οι τύποι της εταιρικής διακυβέρνησης που εφαρμόζονται στις Τράπεζες μέχρι σήμερα δείχνουν να σέβονται το ιδιωτικό συμφέρον αλλά να ενισχύουν και την σταθερότητα του συστήματος γενικά. Το παραπάνω άρθρο καταλήγει στο συμπέρασμα ότι το ρυθμιστικό πλαίσιο είναι ένα από τους πιο σημαντικούς εξωτερικούς παράγοντες στην διαμόρφωση της πολιτικής των τραπεζών και το ζήτημα που προκύπτει για την ισορροπία των ιδιωτικών και δημοσίων συμφερόντων είναι η αλληλεπίδραση των εσωτερικών και εξωτερικών δυνάμεων που επηρεάζουν την λειτουργία του τραπεζικού συστήματος.

Οι Enrico Perotti, Ernst-Ludwig von Thadden (2003) αναφέρονται στον τρόπο που η νομοθεσία επηρεάζει την εταιρική διακυβέρνηση και το οικονομικό κέρδος. Στο μοντέλο που χρησιμοποιείται παρουσιάζεται η επίδραση της εταιρικής διακυβέρνησης έναντι των ιδίων κεφαλαίων σε συνδυασμό με τον ρόλο της εργασίας, της ιδιοκτησιακής δομής και των οικογενειακών επιχειρήσεων. Δίνεται ιδιαίτερη σημασία στις δημοκρατικές κοινωνίες με βάση τον μέσο ψηφοφόρο. Οι απόψεις των μέσων ψηφοφόρων δίνουν την προοπτική για αλλαγές στις κατανομή του ανθρώπινου δυναμικού και του οικονομικού κεφαλαίου. Η εξέλιξη αυτή δίνει την προοπτική της τεχνολογικής και της δημογραφικής αλλαγής, της οικονομικής και χρηματοδοτικής αλληλεπίδρασης. Το άρθρο αυτό καταλήγει στο γεγονός ότι η υπάρχουσα βιβλιογραφία μπορεί να εξηγήσει την διανομή του κεφαλαίου με την οικονομική ανάπτυξη και την εξέλιξη.

Η Ross Levine (2004), δείχνει πόσο σημαντική είναι μια καλή εταιρική διακυβέρνηση για τις Τράπεζες και τον αντίκτυπο που υπάρχει στην κοινωνία από την σωστή λειτουργία τους. Τα δύο κύρια χαρακτηριστικά που εξετάζονται στο άρθρο αυτό είναι η αδιαφάνεια που υπάρχει σε σχέση με τις άλλες επιχειρήσεις και την ρυθμιστική παρέμβαση του κράτους στην λειτουργία τους. Δείχνει ότι μια παρέμβαση των ιδιωτών επενδυτών στην εταιρική διακυβέρνηση των Τραπεζών, έναντι του ρυθμιστικού πλαισίου του κράτους, θα είχε καλύτερα αποτελέσματα στην λειτουργία τους. Ο ρυθμιστικός ρόλος του κράτους συχνά παρεμποδίζει την αποτελεσματική εταιρική διακυβέρνηση των τραπεζών, λόγω των οικογενειακών σχέσεων που υπάρχουν μεταξύ των μελών της κυβέρνησης και των τραπεζών. Η λειτουργία των Τραπεζών πρέπει να παρακολουθείται από ιδιώτες και να ενισχυθούν τα ελεγκτικά και λογιστικά πρότυπα

για την εφαρμογή τους στις Τράπεζες, ώστε να απαιτούνται ακριβείς πληροφορίες και τιμωρούνται οι παραβάτες. Τέλος, το συγκεκριμένο άρθρο αναφέρει ότι πρέπει να δοθούν κίνητρα στον ιδιωτικό τομέα για να αναλάβει την παρακολούθηση των Τραπεζών και να βελτιωθεί η λειτουργία του νομικού συστήματος, το οποίο είναι και απαραίτητη προϋπόθεση για την ορθή εφαρμογή της εταιρικής διακυβέρνησης στις Τράπεζες.

Ο Andrea Paolo (2007) αναφέρεται στον σπουδαίο ρόλο που έχει η εταιρική διακυβέρνηση των Τραπεζών στην ανάπτυξη και την εξέλιξη. Το ερώτημα που τίθεται είναι αν η κανονιστική παρέμβαση πρέπει να έχει σημαντικό ρόλο στο εταιρικό μηχανισμό ελέγχου των Τραπεζών ή αν θα πρέπει να επικεντρωθεί στην θέσπιση ρυθμιστικών κινήτρων για την συμπεριφορά της αγοράς. Το συμπέρασμα που προκύπτει από την παραπάνω μελέτη είναι ότι υπάρχουν δύο διαφορετικές απόψεις, από την μια πλευρά είναι αυτοί που υποστηρίζουν ότι οι τράπεζες έχουν διαφορετικούς μηχανισμούς από τις άλλες επιχειρήσεις και αυτό δίνει την δυνατότητα στις ρυθμιστικές αρχές να επεμβαίνουν ακόμα περισσότερο στην λειτουργία τους. Οι τράπεζες έχουν διαφορετική δομή στο ενεργητικό τους και αυτό δυσκολεύει τους μηχανισμούς της αγοράς ακόμα περισσότερο, εφόσον δεν μπορούν να ελέγξουν την διοίκηση και τους μετόχους. Από την άλλη πλευρά υπάρχει η άποψη του Levine και των συνεργατών της παγκόσμιας Τράπεζας, οι οποίοι πιστεύουν ότι οι μηχανισμοί της εταιρικής διακυβέρνησης που επηρεάζουν τις λοιπές επιχειρήσεις, επηρεάζουν και τις τράπεζες. Η αξία της Τράπεζας επηρεάζεται από την προστασία των μετόχων και την ιδιοκτησιακή δομή, όπως και στις μη χρηματοπιστωτικές επιχειρήσεις.

4.2.3. Εταιρική Διακυβέρνηση και Χρηματοδότηση

Ο Paolo F. Volpin (2001) παρουσιάζει τους παράγοντες που συμβάλλουν στην επιλογή του αριθμού των Τραπεζών από τις οποίες επιλέγει να δανειστεί μια επιχείρηση. Οι κύριοι παράγοντες που επηρεάζουν την επιλογή της τράπεζας δανεισμού είναι η προστασία των μετόχων και ο μέσος αριθμός των τραπεζών με τις οποίες συνεργάζεται μια επιχείρηση. Από την ανάλυση προκύπτει μια αρνητική συσχέτιση ανάμεσα στην προστασία των μετόχων και τον αριθμό των Τραπεζών που συμμετέχουν στην δανειοδότηση. Το μοντέλο που χρησιμοποιείται στην παρουσίαση αυτή δείχνει ότι όσο λιγότερες σχέσεις έχει ο κύριος μέτοχος, τόσο μεγαλύτερα ιδιωτικά οφέλη

υπάρχουν. Περαιτέρω ανάλυση ενός δείγματος Ιταλικών επιχειρήσεων δείχνει ότι ο αριθμός των τραπεζών που επιλέγονται από την επιχείρηση είναι ανάλογος του ποσοστού των δικαιωμάτων ψήφου των μετόχων και των ιδιωτικών συμφερόντων.

Οι Sudheer Chava, Dmitry Livdany, and Amiyatosh Purnanandam, (2008) , αναλύουν την επίδραση των μεγαλομετόχων στο κόστος της Τράπεζας και παίρνουν ως δείγμα 6000 δάνεια τα οποία χορηγήθηκαν σε επιχειρήσεις από το 1990 έως το 2004. Από την παραπάνω ανάλυση προέκυψε ότι οι επιχειρήσεις με χαμηλή ανάληψη κίνδυνου αύξησαν τα δάνεια τους κατά 25% σε σχέση με τις επιχειρήσεις που αναλαμβάνουν υψηλά ρίσκα. Το χαρακτηριστικό που προκύπτει από την παραπάνω ανάλυση είναι ότι οι Τράπεζες χορηγούν μεγαλύτερα περιθώρια επιτοκίων στις επιχειρήσεις που αναλαμβάνουν μεγαλύτερους κινδύνους. Τα αποτελέσματα της μελέτης δείχνουν ότι υπάρχουν σημαντικές επιπτώσεις στην σχέση της εταιρικής δομής και του κόστους του κεφαλαίου. Οι Τράπεζες χορηγούν δάνεια με μεγαλύτερα επιτόκια στις επιχειρήσεις που βασίζονται περισσότερο στην εταιρική τους δομή.

Οι Victoria Ivashina, Vinay B. Nair, Anthony Saunders, Nadia Massoud, Roger Stover, (2009), δείχνουν τον ρόλο των Τραπεζών στο Τραπεζικό χρέος και στον έλεγχο της αγοράς. Στην μελέτη αυτή ερευνώνται τρεις υποθέσεις, η πρώτη αφορά το ύψος του δανεισμού σε σχέση με τις εξαγορές, το μέγεθος της τράπεζας αν αποτελεί σημαντικό παράγοντα στην εξαγορά της και τρίτον, αν ο αποκτών και ο στόχος μοιράζονται την ίδια τράπεζα. Για την ανάλυση των παραπάνω υποθέσεων χρησιμοποιούνται παλινδρομήσεις logit με δύο μεθόδους επιλογής του δείγματος, ο πρώτος επιλέγει εταιρείες που δεν ήταν στόχος εξαγοράς για το διάστημα από το 1992-2005, ο δεύτερος επιλέγει επιχειρήσεις με βάση τα οικονομικά χαρακτηριστικά για το ίδιο χρονικό διάστημα. Τα αποτελέσματα έδειξαν ότι ο τραπεζικός δανεισμός παίζει σημαντικό ρόλο στην εξαγορά μιας επιχείρησης, οι σχέσεις της τράπεζας δανεισμού με τους πελάτες της επιχείρησης που εξαγοράζεται αποτελεί σημαντικό στοιχείο για την εξαγορά, και ο ρόλος της τράπεζας είναι ακόμα πιο σημαντικός σε περίπτωση που και η επιχείρηση που εξαγοράζεται αλλά και ο αγοραστής συνεργάζονται με την ίδια τράπεζα. Τέλος η προοπτική της τράπεζας μέσα από την εξαγορά να αποκτήσει ένα νέο πελάτη. Κατά συνέπεια ο ρόλος των τραπεζών, στις συγχωνεύσεις και εξαγορές τα τελευταία χρόνια είναι καθοριστικός καθώς και στην διακυβέρνηση των επιχειρήσεων αλλά και του τραπεζικού χρέους.

Οι Yunsen Chen, Song Zhu και Yutao Wang, (2011) αναλύει την επίδραση που έχει στις συμβάσεις χρηματοδότησης μεταξύ τραπεζών και επιχειρήσεων η τιμωρία για τις φορολογικές απάτες. Η επιβολή ποινής στις φορολογικές απάτες αυξάνει τον πιστωτικό κίνδυνο και επηρεάζει αρνητικά την χρηματοδότηση της επιχείρησης από τις τράπεζες. Για την παραπάνω έρευνα χρησιμοποιήθηκαν στοιχεία της περιόδου 2003-2007 από 729 επιχειρήσεις στην κίνα. Τα συμπεράσματα του άρθρου είναι ότι οι εταιρικές απάτες βλάπτουν σημαντικά την χρηματοδότηση των επιχειρήσεων και μέχρι σήμερα η υπάρχουσα έρευνα έχει εστιάσει στις αντιδράσεις που υπάρχουν βραχυπρόθεσμα. Τα εμπειρικά στοιχεία της παραπάνω ανάλυσης δείχνουν ότι τα τραπεζικά δάνεια μειώνονται καθώς αυξάνεται η πιθανότητα επιβολής ποινής και η πολιτική χορήγησης δανείων από τις τράπεζες, με την αύξηση των επιτοκίων χορηγήσεων και την μείωση των χορηγήσεων.

4.2.4 Εταιρική Διακυβέρνηση και Ιδιοκτησιακή Σύνθεση.

Οι Jonathan R. Macey, Maureen O'Hara (2003) αναλύουν την εταιρική διακυβέρνηση των τραπεζών εξηγώντας τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά τους έναντι των άλλων επιχειρήσεων. Η ανάλυση γίνεται με επίκεντρο δύο θέματα, το πρώτο αναφέρεται στο ερώτημα αν η εταιρική διακυβέρνηση θα πρέπει να εστιάζει στην προστασία των μετόχων αποκλειστικά ή αν θα πρέπει να συμπεριλαμβάνονται και τα εμπλεκόμενα μέρη. Το δεύτερο κομμάτι αναφέρεται στην προστασία των μετόχων και τους τρόπους με τους οποίους μπορούν να διασφαλιστούν τα συμφέροντα τους. Ιδιαίτερη αναφορά γίνεται στην διαφορά των δύο συστημάτων εταιρικής διακυβέρνησης, του αγγλοσαξονικού και του γαλλογερμανικού, για τον τρόπο αντιμετώπισης του παραπάνω θέματος. Το αγγλοσαξονικό θεωρεί ότι πρέπει να μεγιστοποιείται η αξία των μετόχων και να αγνοούνται τα συμφέροντα των υπολοίπων εμπλεκόμενων μερών. Το γαλλογερμανικό υποστηρίζει ότι ειδικά για τον τραπεζικό τομέα τα συμφέροντα των εμπλεκόμενων μερών θα πρέπει να διασφαλίζονται εξίσου. Τα δύο συστήματα έχουν επίσης μια σημαντική διαφορά ως προς τον τρόπο λύσης των προβλημάτων των εμπλεκόμενων μερών. Αναφέρει ότι οι τράπεζες λόγω της ιδιαιτερότητας τους είναι πιο επιρρεπείς στον ηθικό κίνδυνο έναντι των άλλων επιχειρήσεων και όσο οι οικονομικοί θεσμοί γίνονται πιο περίπλοκοι τόσο αυξάνονται

και οι κίνδυνοι για το χρηματοπιστωτικό σύστημα. Η σημασία του τραπεζικού συστήματος στην χρηματοπιστωτική σταθερότητα είναι τεράστια και η ευθύνη των μετόχων είναι αρκετά μεγάλη και ακόμα μεγαλύτερη είναι η ευθύνη των διευθυντικών στελεχών των τραπεζικών ιδρυμάτων. Οι αποφάσεις των διευθυντών τους, είναι σημαντικές γιατί ενδέχεται να επηρεάζουν την ικανότητα των τραπεζικών ιδρυμάτων να εξυπηρετούν τα χρέη τους, επηρεάζουν την πορεία των μετοχών τους, μειώνουν σημαντικά την κεφαλαιακή τους επάρκεια. Η αξιολόγηση της πορείας του ιδρύματος δεν πρέπει να γίνεται μόνο με βάση τα οικονομικά αποτελέσματα του αλλά και με βάση την διαχείριση του κινδύνου και με την εποπτεία των εργασιών που εκτελούνται εντός των καταστημάτων τους, και αυτό πρέπει να αποτελεί, κατά την άποψη του συγγραφέα, και το κύριο μέλημα των διευθυντών. Καθώς και το γεγονός ότι σε περίπτωση ζημιάς των μετόχων ή των πιστωτών αυτοί θα πρέπει να έχουν το δικαίωμα να προχωρήσουν σε μήνυση για παράβαση καθήκοντος στους διευθυντές. Το συμπέρασμα στο οποίο καταλήγει η παραπάνω ανάλυση είναι, ότι αν και υποστηρίζεται το γαλλογερμανικό μοντέλο της εταιρικής διακυβέρνησης, όσον αφορά τις υποχρεώσεις των διευθυντών απέναντι στους μετόχους, πρέπει να επεκταθεί στο πλαίσιο του αγγλοσαξονικού για την επιβολή κυρώσεων των διοικητικών στελεχών στην περίπτωση κινδύνου και κατά συνέπεια ζημιάς των μετόχων από τις ενέργειες τους.

Οι Gordon Roberts, Lianzeng (Edward) Yuan (2009) αναλύουν την σχέση που υπάρχει μεταξύ της ιδιοκτησιακής δομής και των περιθωρίων των δανείων. Στο άρθρο γίνεται ιδιαίτερη αναφορά στον ρόλο που παίζουν οι θεσμικοί επενδυτές στην εταιρική διακυβέρνηση, μειώνοντας τα επίπεδα κινδύνου λόγω της αποτελεσματικής παρακολούθησης της διαχείρισης του χαρτοφυλακείου. Η μελέτη του παραπάνω άρθρου χρησιμοποιεί δεδομένα από την βάση δεδομένων SDC για την περίοδο 1995-2004 και καταλήγει στο συμπέρασμα ότι το κόστος δανεισμού μειώνεται, όταν η θεσμική κυριότητα αυξάνεται και αποτελεί αποδεικτικό στοιχείο για τον ενεργό ρόλο που διαδραματίζουν οι θεσμικοί μέτοχοι στην εταιρική διακυβέρνηση.

Οι Ruth Mateos de Cabo Ricardo Gimeno και Maria J. Nieto (2011), μελετούν την διαφορετικότητα των φύλλων στην σύνθεση του διοικητικού συμβουλίου των Ευρωπαϊκών Τραπεζών. Για την συγκεκριμένη μελέτη χρησιμοποιείται ένα δείγμα από 612 μεγάλες Ευρωπαϊκές Τράπεζες σε 20 χώρες της Ευρώπης και παρουσιάζουν τα οργανωτικά χαρακτηριστικά που έχουν τα διοικητικά συμβούλια λόγω της παρουσίας

των γυναικών σε αυτά. Υπάρχουν τρεις παράγοντες που παρουσιάζουν ενδιαφέρον λόγω της επίδρασης τους στην διαφοροποίηση των φύλλων στο διοικητικό συμβούλιο. Αρχικά οι Τράπεζες με χαμηλό κίνδυνο έχουν περισσότερες γυναίκες στα διοικητικά τους συμβούλια, επιπλέον το ποσοστό των γυναικών αυξάνει στις Τράπεζες που έχουν διοικητικά συμβούλια με αρκετά μέλη, και τρίτον ο αριθμός των γυναικών στα διοικητικά συμβούλια είναι μεγαλύτερος στις Τράπεζες που έχουν αναπτυξιακούς προσανατολισμούς και πιστεύουν ότι η διαφοροποίηση θα προσελκύσει εξωτερικές πηγές και θα προσθέσει αξία στην Τράπεζα. Τα αποτελέσματα της παραπάνω μελέτης δείχνουν ότι είναι πολύ λίγες οι γυναίκες που καταλαμβάνουν διευθυντική θέση στις Τράπεζες και επιπλέον ο ρόλος τους στα διοικητικά συμβούλια είναι μη εκτελεστικός. Η παρουσία των γυναικών μπορεί να βελτιώσει την απόδοση των Τραπεζών λόγω της τεχνογνωσίας και της οργάνωσης που παρέχουν.

Οι Michael C. Jensen, Jerold B. Warner, (1988) εξετάζουν τις σχέσεις ιδιοκτησίας από τους κατόχους εμπιστευτικών πληροφοριών, την εταιρική μόχλευση εντός της ιδιοκτησιακής δομής, τις αποχωρήσεις και κατά πόσο οι ψήφοι αυτοί επηρεάζουν τα αποτελέσματα, τις επιδράσεις από τις εξαγορές στην τιμή της μετοχής και τέλος εάν η αλλαγή στην διοίκηση επηρεάζει την διανομή μερίσματος. Τα αποτελέσματα από την ανάλυση του μέσω των παλινδρομήσεων logit, έδειξαν ότι οι σχέσεις ιδιοκτησίας και μετοχικής σύνθεσης είναι καθοριστικές για την πορεία της τράπεζας. Επιπλέον η δομή του κεφαλαίου με την εταιρική δομή και την διεύθυνση της κάθε τράπεζας, είναι μια σχέση που υπάρχει στην θεωρία, αλλά δεν έχει διερευνηθεί εμπειρικά. Οι παράγοντες αυτοί επιδρούν εσωτερικά στον οργανισμό και επηρεάζουν τις σχέσεις διακυβέρνησης.

Ο Kaplan (1994), εξετάζει τις σχέσεις μεταξύ εκτελεστικών μελών και του εποπτικού συμβουλίου με την επίδραση στον κύκλο εργασιών, για τις 42 μεγαλύτερες επιχειρήσεις στην Γερμανία την δεκαετία του 1980. Ο κύκλος εργασιών των μεγάλων επιχειρήσεων έχει αυξηθεί κατά 10% που σημαίνει ότι είναι πιο ευνοημένοι από τις αντίστοιχες επιχειρήσεις στις Η.Π.Α και στην Ιαπωνία. Ο κύκλος εργασιών του διοικητικού συμβουλίου έχει αυξηθεί σημαντικά την τιμή της μετοχής και κατά ένα μέρος και τα κέρδη, αλλά όχι σε σημαντικό βαθμό καθώς επηρεάζει αρνητικά τις πωλήσεις. Για τα παραπάνω αποτελέσματα υπάρχουν τρία σενάρια τα όποια δίνει ως πιθανά αίτια. Πρώτον ότι οι χαμηλών επιδόσεων επιχειρήσεις είναι αδύνατον να έχουν

θετικά αποτελέσματα σε μικρό χρονικό διάστημα. Το αποτέλεσμα αυτό δείχνει ότι ένα ισχυρό πλαίσιο εταιρικής διακυβέρνησης επιβάλλει κυρώσεις στις διοικήσεις των επιχειρήσεων με χαμηλά κέρδη. Δεύτερον ότι τα αποτελέσματα του, συμφωνούν με τα αποτελέσματα των Kaplan (1992) και Kaplan and Milton (1993) για τις έρευνες που έγιναν για την Γερμανία και την Ιαπωνία και δείχνουν ότι μπορούν να αγνοηθούν βραχυπρόθεσμα μέτρα που επηρεάζουν τις επιδόσεις. Οι τρέχουσες αποδοχές και τα μερίσματα αποτελούν καθοριστικούς παράγοντες για τις αποδόσεις των διοικήσεων των χωρών της Γερμανίας, των Η.Π.Α και της Ιαπωνίας. Και τρίτον, η σχέση μεταξύ της διοίκησης, των αποδόσεων των μετόχων και του αρνητικού εισοδήματος δεν σημαίνει ότι τα γερμανικά συστήματα είναι υπέρ των εργαζόμενων ή των διοικήσεων και κατά των μετόχων.

Οι Anterson, Campbell (2000), ερευνούν την εταιρική διακυβέρνηση των Ιαπωνικών Τραπεζών κατά την περίοδο 1976-1996. Στην παραπάνω περίοδο υπάρχουν συγχωνεύσεις και εξαγορές αλλά και αλλαγές στην ιδιοκτησιακή δομή και τον έλεγχο. Για την ανάλυση χρησιμοποιήθηκαν σαν δείγμα 111 τράπεζες, από το πρώτο τμήμα του χρηματιστηρίου του Τόκιο. Το άρθρο αυτό επικεντρώνεται στο ρόλο της εταιρικής διακυβέρνησης στην Ιαπωνική τραπεζική κρίση και στην αναδιάρθρωση του τραπεζικού συστήματος, η οποία επηρεάζεται από την ένταση και την διάρκεια της κρίσης. Μια αποτελεσματική εταιρική διακυβέρνηση σε περιόδους ύφεσης θα επιβάλει στους διευθυντές να διαχειριστούν καλύτερα την απόδοσή τους και να αντισταθμίσουν την απώλεια. Η ανάλυση των παραγόντων γίνεται μέσω του μοντέλου logit, και εξετάζονται πρώτα τα στοιχεία που αφορούν τον εταιρικό έλεγχο, από τα οποία προκύπτει ότι ο μεγαλομέτοχος έχει καθοριστικό ρόλο στις Τράπεζες και στις αποδόσεις του. Επιπλέον οι εξωτερικοί μηχανισμοί της εταιρικής διακυβέρνησης δεν δίνουν κίνητρα για αναδιάρθρωση του τραπεζικού χρέους. Ένα πολύ σημαντικό στοιχείο που προκύπτει από την ανάλυση είναι ότι μέχρι και το 1991 η σχέση μεταξύ της απόδοσης και του κύκλου εργασιών του διοικητικού συμβουλίου δεν είναι σημαντική, σε αντίθεση με την περίοδο 1991- 1996. Τα αποτελέσματα δείχνουν ότι η ανεπαρκής εταιρική διακυβέρνηση επιδείνωσε την οικονομική κρίση και είχε αρνητική επίδραση στην αναδιάρθρωση του τραπεζικού συστήματος.

Οι Kenneth R. Spong, Richard J. Sullivan, (2007) αναλύουν τις διαφορετικές απόψεις για την επίδραση της εταιρικής διακυβέρνησης στις τράπεζες. Στο άρθρο αυτό

χρησιμοποιείται ένα δείγμα από τις τράπεζες του μέσο-δυτικού κόσμου και συγκεντρώνει πληροφορίες από τις εκθέσεις των τραπεζών σχετικά με την ιδιοκτησιακή τους δομή, τον τρόπο λειτουργίας τους, την πολιτική τους και τα διευθυντικά στελέχη. Λόγω του εύρους των τραπεζών του δείγματος, παρέχεται μια ολοκληρωμένη εικόνα, σχετικά με την εταιρική διακυβέρνηση των τραπεζών, αλλά και τα οικονομικά κίνητρα που επηρεάζουν τα διευθυντικά στελέχη στις αποφάσεις τους. Από την ανάλυση που γίνεται προκύπτει ότι τα διοικητικά στελέχη έχουν καλύτερη απόδοση όταν υπάρχει οικονομικό κίνητρο καθώς και ότι η οικονομική τους κατάσταση επηρεάζει την απόφασή τους για την ανάληψη ή μη κινδύνων. Από το άρθρο αυτό και την έρευνα που έγινε προκύπτει ότι η πρόσληψη ενός διαχειριστή μπορεί να βελτιώσει την επίδοση της τράπεζας αλλά και την σχέση των διευθυντών και των μετόχων αποφέροντας καλύτερο οικονομικό αποτέλεσμα. Η συσχέτιση μεταξύ της ιδιοκτησιακής δομής και του πλούτου επιδρούν στην απόδοση των τραπεζών και δίνουν την δυνατότητα για περαιτέρω βελτίωση στις ενδεχόμενες ελλείψεις παρά τον χρόνο προσαρμογής που ενδεχομένως να χρειάζεται.

Οι Allen N. Berger, al. et. (2005), αναλύουν την σχέση της ιδιοκτησίας στην απόδοση των τραπεζών. Για την ανάλυση αυτή χρησιμοποιούνται στοιχεία από την Αργεντινή στην δεκαετία του 1990, με αναφορά στην κακή απόδοση των κρατικών τραπεζών και με έμφαση στην βελτίωση των αποτελεσμάτων, μετά την ιδιωτικοποίησή τους. Η απόδοση των κρατικών τραπεζών σχετίζεται άμεσα με το καθεστώς της ιδιοκτησίας τους και τους βασικούς άξονες λειτουργίας τους. Ένα επιπλέον σημαντικό χαρακτηριστικό είναι το υψηλό ποσοστό των μη εξυπηρετούμενων δανείων των κρατικών τραπεζών, που είναι συνάρτηση της πολιτικής που ακολουθούν οι κρατικές τράπεζες για την διαχείριση του χαρτοφυλακίου τους. Οι αποδόσεις των τραπεζών δείχνουν να βελτιώνονται μετά από συγχωνεύσεις και εξαγορές.

Οι Renee B. Adams, Hamid Mehran, (2011), προσπαθούν να καλύψουν το κενό που υπάρχει στην βιβλιογραφία σχετικά με την σχέση μεταξύ Τράπεζας και διακυβέρνησης. Η έρευνα παίρνει ως δείγμα 35 από τα 200 μεγαλύτερα τραπεζικά ιδρύματα σε διάστημα 34 ετών και παίρνει ως δεδομένο ότι οι επιδόσεις τους δεν συσχετίζονται θετικά με την ανεξαρτησία των μελών, αλλά με το μέγεθος του διοικητικού συμβουλίου. Το συμπέρασμα που προκύπτει είναι, ότι η εταιρική διακυβέρνηση σε μια τράπεζα θα πρέπει να λαμβάνει υπόψη τα μοναδικά

χαρακτηριστικά της. Μέχρι σήμερα εφαρμόζονταν η εταιρική διακυβέρνηση όπως και στις μη χρηματοπιστωτικές επιχειρήσεις, ο λόγος που κάνει αναγκαία την διαφορετική προσέγγιση είναι η σύνθεση του διοικητικού συμβουλίου και το μέγεθος των τραπεζών, αλλά και λόγω της δυνατότητας τους να διαχειρίζονται τον κίνδυνο. Η σύγκρισή μεταξύ των χρηματοπιστωτικών και μη επιχειρήσεων είναι αναγκαία λόγω της μικρής βιβλιογραφίας που υπάρχει για την εταιρική διακυβέρνηση των τραπεζών. Η προσφορά του παραπάνω άρθρου στην βιβλιογραφία είναι το συμπέρασμα ότι οι δύο παράγοντες που επηρεάζουν την εταιρική διακυβέρνηση των τραπεζών έναντι των μη χρηματοοικονομικών επιχειρήσεων είναι το διοικητικό συμβούλιο και το μέγεθος της τράπεζας. Τα αποτελέσματα των τραπεζών σχετίζονται σε μικρό βαθμό με την σύνθεση του διοικητικού συμβουλίου και σε μεγαλύτερο βαθμό με το μέγεθος της κάθε τράπεζας και ο λόγος οφείλεται στο γεγονός ότι τα μεγάλα διοικητικά συμβούλια έχουν περισσότερους διευθυντές και κατά συνέπεια περισσότερες γνώσεις και εμπειρία για να ασχοληθούν με την πολυπλοκότητα των τραπεζικών ιδρυμάτων.

Οι Vincent Aebi, Gabriele Sabato, Markus Schmid (2011), αναλύουν την εταιρική διακυβέρνηση των χρηματοπιστωτικών ιδρυμάτων και συγκεκριμένα με την διαχείριση κινδύνων που σχετίζονται με την εταιρική διακυβέρνηση. Συγκεκριμένα ερευνά την επίδραση της παρουσίας του επικεφαλής αξιωματούχου της διαχείρισης κινδύνου στο εκτελεστικό συμβούλιο της τράπεζας και αν οι εκθέσεις του επικεφαλής διαχείρισης κινδύνων απευθύνονται απευθείας στον διευθύνοντα σύμβουλο ή στο διοικητικό συμβούλιο και την απόδοση που έχει για την Τράπεζα για την περίοδο 2007 και 2008. Τα αποτελέσματα της έρευνας έδειξαν ότι, όταν ο υπεύθυνος διαχείρισης κινδύνων απευθύνεται απευθείας στο διοικητικό συμβούλιο και όχι στο διευθύνοντα σύμβουλο, έχουν καλύτερες αποδόσεις στις μετοχές τους. Η ανάλυση που γίνεται στο παραπάνω άρθρο δείχνει ότι η εταιρική διακυβέρνηση όπως εφαρμόζεται στις μη χρηματοπιστωτικές επιχειρήσεις διαφέρουν από αυτή που πρέπει να εφαρμόζεται στις Τράπεζες. Τα αποτελέσματα δείχνουν ότι οι Τράπεζες για να είναι καλύτερα προετοιμασμένες να αντιμετωπίσουν την επόμενη οικονομική κρίση πρέπει να βελτιώσουν την διαχείριση των κινδύνων και να έχουν την ίδια ευθύνη στην διαχείριση τους, ο υπεύθυνος διαχείρισης κινδύνων και ο διευθύνων σύμβουλος και να αναφέρονται και οι δύο στο διοικητικό συμβούλιο.

Οι Chris Mallin, Andy Mullineux and Clas Wihlborg, (2004), γίνεται αξιολόγηση του ρόλου των θεσμικών επενδυτών και του Τραπεζικού τομέα σε σχέση με τις θεωρίες της εταιρικής διακυβέρνησης. Για να έχουν θετική ανταπόκριση οι κεφαλαιαγορές πρέπει ο έλεγχος να είναι αξιόπιστος. Η έρευνά έδειξε ότι η υιοθέτηση των διεθνών ελεγκτικών προτύπων εξασφάλισε στο Ηνωμένο Βασίλειο μεγαλύτερο επίπεδο διαφάνειας και το γεγονός ότι, ο ανταγωνισμός τόσο στις χρηματοοικονομικές όσο και στις μη, δίνει περισσότερα κίνητρα για ανάπτυξη της εταιρικής διακυβέρνησης. Το σύμφωνο Βασιλείας II έχει μειώσει τον ανταγωνισμό μεταξύ των πιστωτικών ιδρυμάτων .

4.2.5 Εταιρική Διακυβέρνηση και Χρηματοπιστωτική Κρίση

Ο Michael C. Jensen (1993), υποστηρίζει ότι τα συστήματα εσωτερικού ελέγχου δεν είναι αρκετά για να καλύψουν τις αλλαγές που έχουν επέλθει τις δύο τελευταίες δεκαετίες στην παγκόσμια οικονομία. Η μελέτη αυτή καταλήγει στο συμπέρασμα ότι ο λόγος που τα συστήματα εσωτερικού ελέγχου έχουν αποτύχει είναι η έλλειψη οργάνωσης στο εσωτερικό της επιχείρησης, και η κατανόηση των σχέσεων μεταξύ των οργανώσεων και των ανθρώπων.

Ο Bill Davies (2010), εξετάζει το μέλλον της χρηματοπιστωτικής σταθερότητας σε σχέση με τις Τραπεζικές εργασίες και την εταιρική διακυβέρνηση μετά την εταιρική πράξη του 2006. Ο σκοπός του άρθρου είναι να δείξει αν μετά και την παραπάνω πράξη έχει μεταβληθεί η κουλτούρα του τραπεζικού συστήματος. Τα αποτελέσματα έδειξαν ότι παρά το γεγονός ότι οι Τράπεζες δείχνουν να συμμορφώνονται πλήρως με τον νέο πλαίσιο, αυτό είναι ένα επικοινωνιακό παιχνίδι, όπου στην πραγματικότητα, επηρεάζει την σχέση Τράπεζας, πελάτη και μετόχου.

Οι Beltratti, A., Stulz, R. (2010) ερευνούν αν οι τράπεζες εφαρμόζαν τους κανόνες της εταιρικής διακυβέρνησης κατά την έναρξη της χρηματοπιστωτικής κρίσης. Για την έρευνα αυτή χρησιμοποιούνται δείκτες, οι οποίοι μετράνε την κεφαλαιακή επάρκεια και την ιδιοκτησιακή ανεξαρτησία. Για την διερεύνηση του παραπάνω θέματος χρησιμοποιήθηκαν δεδομένα από 220 τραπεζικά ιδρύματα, από τα οποία

χρησιμοποιήθηκαν μόνο 98, τα οποία ξεχώρισαν λόγω του σημαντικού ύψους των καταθέσεων άνω του 20% του συνολικού ενεργητικού, ή με συνολικό ενεργητικό άνω των 50 δισεκατομμυρίων δολαρίων και καταθέσεων άνω του 10%. Τα αποτελέσματα έδειξαν ότι στις χώρες με αυστηρότερους κανόνες κεφαλαιακής επάρκειας και με μεγαλύτερη ανεξαρτησία από τις εποπτικές αρχές είχαν καλύτερες επιδόσεις σε αντίθεση με τις τράπεζες που υπάρχει πιο αυστηρό εποπτικό πλαίσιο. Ο λόγος είναι ότι οι επόπτες απαιτούν από τις τράπεζες να αντλήσουν περισσότερα κεφάλαια λόγω της οικονομικής κρίσης και αυτό είναι αρκετά δαπανηρό για τους μετόχους.

Οι Rüdiger Fahlenbrach, René M. Stulz (2010), κάνουν σύγκριση των Οικονομικών κινήτρων των διευθυντικών στελεχών στην απόδοση του Τραπεζικού Ιδρύματος πριν και μετά την κρίση. Από την έρευνα αυτή προέκυψε ότι στις τράπεζες όπου τα διευθυντικά στελέχη είχαν τα συμφέροντά τους στενά συνδεδεμένα με αυτά των μετόχων τους δεν είχαν άσχημες επιδόσεις κατά την διάρκεια της κρίσης, παρά το γεγονός ότι υπέστησαν μεγάλες μειώσεις και περιορισμούς στις δραστηριότητες της τράπεζας.

Οι S. Venkataramany, Balbir B. Bha, (2012), αναλύουν το τραπεζικό σύστημα της Ινδίας και την προσπάθεια ανάπτυξης, που γίνεται, μέσα από τις αλλαγές που έχουν επέλθει λόγω της οικονομικής αστάθειας. Η προσπάθεια αυτή στηρίζεται από την δημιουργία μιας σειράς νέων προϊόντων προσαρμοσμένα στις ανάγκες των πελατών της λιανικής τραπεζικής, όπως είναι τα μηχανήματα αυτόματης ανάληψης, οι υπηρεσίες του διαδικτύου και γενικά μια σειρά από εναλλακτικά επενδυτικά προϊόντα. Όλη αυτή η προσπάθεια για να επιτύχει πρέπει να στηρίζεται από ένα κατάλληλο σύστημα διαχείρισης των κινδύνων, προσαρμοσμένη στις αρχές της Βασιλείας II. Για την εμπειρική μελέτη χρησιμοποιήθηκαν δεδομένα από την περίοδο 1979-2009, για όλες τις μορφές των τραπεζικών ιδρυμάτων που δραστηριοποιούνται στην Ινδία, και εξετάστηκαν όλα τα προϊόντα που παρέχονται στους πελάτες τους, σε σχέση με το κόστος και την απόδοσή τους. Τα αποτελέσματα έδειξαν ότι ο συστημικός κίνδυνος μπορεί να αντιμετωπιστεί από τις ρυθμιστικές αρχές της χώρας. Οι ινδικές τράπεζες έχουν ως κύρια πηγή ρευστότητας τις καταθέσεις, τις οποίες χρησιμοποιεί για την παροχή πιστώσεων, έτσι παρέχοντας ικανοποιητικό επιτόκιο ενισχύουν την ρευστότητα τους. Επομένως το κόστος των καταθέσεων αποτελεί τον βασικό παράγοντα αξιολόγησης της βιωσιμότητάς τους. Το κόστος δανεισμού αποτελεί ένα σημαντικό

παράγοντα στην βιωσιμότητα του τραπεζικού συστήματος, εξαιτίας της έλλειψης στοιχείων του παρελθόντος. Ένας επιπλέον παράγοντας που επηρεάζει αρνητικά την κερδοφορία είναι το κόστος λειτουργίας των τραπεζών, αναφερόμενοι σε μισθούς. Ένα σημαντικό κομμάτι αποτελεί η διαχείριση του κινδύνου για την ανάπτυξη του τραπεζικού συστήματος και η αντιστάθμιση του. Η παρουσία των ιδιωτικών τραπεζών στην περιοχή της Ινδικής αγοράς οδήγησε στον εκσυγχρονισμό και την βελτίωση των παρεχόμενων υπηρεσιών. Σε αυτό το πλαίσιο λειτουργίας η ανάγκη για εφαρμογή των αρχών της εταιρικής διακυβέρνησης είναι απαραίτητη για την προστασία των μετόχων από τον ηθικό κίνδυνο. Η ανάπτυξη ενός ισχυρού συστήματος εσωτερικού ελέγχου, είναι αναγκαίο για να μπορεί να διαχειριστεί την ανάληψη κινδύνου από το τραπεζικό ίδρυμα. Η κεντρική τράπεζα της Ινδίας έδειξε να συμμορφώνεται πλήρως στις απαιτήσεις της Βασιλείας II αλλά οι εμπορικές τράπεζες έχουν ακόμα περιθώρια βελτίωσης. Η ανάλυση αυτή δίνει τις βάσεις για περαιτέρω μελέτη η οποία θα οδηγήσει στην εξέλιξη της αγοράς και την βελτίωση των υποδομών. Η επέκταση της μελέτης μπορεί να πραγματοποιηθεί από την εξέταση των παραπάνω παραμέτρων σε κάθε τράπεζα που δραστηριοποιείται στην αγορά της Ινδίας.

Ο Christopher M. Bruner,(2011), αναλύει τον τρόπο με τον οποίο αντέδρασε το χρηματοπιστωτικό σύστημα της Αγγλίας και των Η.Π.Α στην οικονομική κρίση αναλύοντας την ιδιοκτησιακή δομή των δύο χωρών. Η ανάλυση γίνεται μέσα από την εξέταση των ρυθμιστικών αλλαγών, στις οποίες προχώρησαν οι δύο χώρες, στο τραπεζικό σύστημα, προκειμένου να αντισταθμίσουν τις απώλειες. Οι αλλαγές αυτές σχετίζονται με την εταιρική διακυβέρνηση και την διαχείριση του κινδύνου. Ο βασικός λόγος για την χρηματοπιστωτική κρίση των τελευταίων ετών θεωρείται, η υπερβολική ανάληψη κινδύνου με αυξημένες βραχυχρόνιες υποχρεώσεις και μακροπρόθεσμες απαιτήσεις με χαμηλά επιτόκια.

Συμπεράσματα

Το χρηματοπιστωτικό σύστημα βρίσκεται στο επίκεντρο των οικονομικών εξελίξεων τα τελευταία χρόνια εξαιτίας της οικονομικής κρίσης. Η εσωτερική δομή και το πλαίσιο λειτουργίας του αποτελεί ένα πολύ σημαντικό κομμάτι έρευνας, προκειμένου να διερευνηθούν τυχόν αδυναμίες και ελλείψεις που οδηγούν στην κατάρρευση του. Η τελευταία οικονομική κρίση έδειξε ότι παρά το γεγονός ότι υπάρχουν κανόνες για την διασφάλιση της κεφαλαιακής επάρκειας αυτοί δεν εφαρμόζονται ή ακόμα και δεν επαρκούν.

Οι έρευνες που αναλύονται παραπάνω δείχνουν ότι τα οικονομικά αποτελέσματα των τραπεζών επηρεάζονται από την τήρηση των κανονισμών του εσωτερικού ελέγχου και της εταιρικής διακυβέρνησης. Η πολιτική των μερισμάτων επηρεάζεται από τα δικαιώματα των μετόχων και την σύνθεση του διοικητικού συμβουλίου το οποίο αποφασίζει για την διανομή τους. Η δύναμη των μετόχων να ασκούν πιέσεις στο διοικητικό συμβούλιο για τα μερίσματα, βρίσκεται σε αντίθεση με τις αρχές της εταιρικής διακυβέρνησης που απαιτεί την δημιουργία κανόνων και μηχανισμών ελέγχου στην διανομή των μερισμάτων. Ο διαχωρισμός του προέδρου και του διευθύνοντα συμβούλου στο διοικητικό συμβούλιο, επιδρά θετικά στα οικονομικά αποτελέσματα, εξασφαλίζοντας την ορθή διαχείριση των οικονομικών της Τράπεζας και διασφαλίζοντας τα συμφέροντα των μετόχων και των πελατών. Αντιθέτως η διάρκεια της θητείας του διοικητικού συμβουλίου αποτελεί σημαντικό παράγοντα σταθεροποίησης της κερδοφορίας αλλά δεν συμβάλει θετικά στην αύξηση του ενεργητικού.

Η λειτουργία των τραπεζικών ιδρυμάτων διέπεται από ισχυρό ρυθμιστικό και κανονιστικό πλαίσιο. Η διαφοροποίηση των τραπεζικών ιδρυμάτων από τις άλλες επιχειρήσεις οφείλεται στο γεγονός ότι έχουν διαφορετικούς μηχανισμούς διαχείρισης κινδύνων. Παρά το γεγονός ότι οι κανόνες στο τραπεζικό σύστημα είναι ενιαίοι και ισχύουν για όλα τα τραπεζικά ιδρύματα, ο τρόπος με τον οποίο εφαρμόζονται ποικίλει ανάλογα με την μορφή του τραπεζικού ιδρύματος. Η συνύπαρξη του ιδιωτικού και του δημόσιου συμφέροντος στις τράπεζες, ελέγχεται από τους εξωτερικούς και τους εσωτερικούς κανόνες που ρυθμίζουν την λειτουργία του. Η ρυθμιστική παρέμβαση του κράτους συχνά παρεμποδίζει την ορθή λειτουργία του τραπεζικού συστήματος και την εφαρμογή των κανόνων της εταιρικής διακυβέρνησης. Ένα από τα σημαντικά

στοιχείο είναι η αναγκαιότητα να υπάρξει ιδιωτική πρωτοβουλία στην εποπτεία του τραπεζικού συστήματος προκειμένου να εφαρμόζονται οι κανόνες της εταιρικής διακυβέρνησης και να μην υπάρχουν παρεκκλίσεις.

Η πολιτική των χορηγήσεων των τραπεζών είναι ένα μέρος της πολιτικής διαχείρισης των κινδύνων, το κομμάτι αυτό είναι άρρηκτα συνδεδεμένο και με την σύνθεση του διοικητικού συμβουλίου, το οποίο αποφασίζει για το πλαίσιο δανειοδότησης. Μια τράπεζα εξετάζει την εταιρική διακυβέρνηση της επιχείρησης και τον κανονισμό λειτουργίας της για να προχωρήσει στην δανειοδότηση της.

Η εταιρική διακυβέρνηση θα μπορούσε να έχει αποτρέψει την οικονομική κρίση των τελευταίων ετών, εάν εφαρμόζονταν οι αρχές της από τις Τράπεζες. Παρά το γεγονός όμως της ύπαρξης των κανονισμών και του ρυθμιστικού πλαισίου, οι τράπεζες δεν συμμορφώνονταν πλήρως με αυτούς, διότι η εφαρμογή τους αποδείχθηκε πιο πολύπλοκη και με μεγαλύτερο κόστος. Σημαντικό επίσης είναι το γεγονός ότι, οι χώρες που έχουν αυστηρούς κανόνες για την κεφαλαιακή επάρκεια των πιστωτικών ιδρυμάτων αλλά πιο χαλαρό εποπτικό σύστημα, είχαν καλύτερες επιδόσεις την περίοδο της κρίσης. Η τελευταία οικονομική κρίση οδήγησε σε αναθεώρηση των κανόνων της εταιρικής διακυβέρνησης αλλά και στην δημιουργία νέων προϊόντων για τις Τράπεζες, με χαμηλότερο κίνδυνο.

Μέχρι σήμερα δεν υπήρχε ορθή εφαρμογή των αρχών από τα τραπεζικά ιδρύματα προκειμένου να έχει αποφευχθεί η τελευταία οικονομική κρίση, αλλά αποτελούσε μόνο ένα θεωρητικό πλαίσιο στο οποίο έδειχναν να συμμορφώνονταν. Η ανάλυση δείχνει την αναγκαιότητα της πιστής εφαρμογής των κανονισμών αλλά και την εφαρμογή μιας ορθής διαχείρισης των κινδύνων, προκειμένου να μπορούν να αντιμετωπιστούν παρόμοιες κρίσεις στο μέλλον. Η παρέμβαση του ανθρώπινου παράγοντα στην εφαρμογή των κανονισμών είναι ένας σημαντικός λόγος της αποτυχίας των αρχών της εταιρικής διακυβέρνησης.

Από την ανάλυση της παραπάνω μελέτης προκύπτει ότι η εφαρμογή της εταιρικής διακυβέρνησης πρέπει να αναλυθεί και σε σχέση με τον πολιτισμό και τις ηθικές αξίες. Ο ανθρώπινος παράγοντας έχει ένα σημαντικό ποσοστό ευθύνης για την επιτυχία της εταιρικής διακυβέρνησης. Οι έρευνες μέχρι σήμερα έχουν δείξει ότι, η παρέμβαση των στελεχών στους κανόνες λειτουργίας είναι ο λόγος που οδηγεί στην αποτυχία το σύστημα.

Βιβλιογραφία

ΕΛΛΗΝΙΚΗ

- Γιάννης Φίλος, Πάντειο Πανεπιστήμιο, ΣΕΔ, 11-12-2010
- Ελληνικό Ινστιτούτο Εσωτερικών Ελεγκτών.
- Δρ. Δρογαλάς Γεώργιος- «Εννοιολογικό Πλαίσιο Εσωτερικού Ελέγχου»
-www.grogalas.gr
- Βαρβατσουλάκη, Ν.Ι., (2002), «Οι χρηματοοικονομικές επιπτώσεις της οργάνωσης συστήματος εσωτερικού ελέγχου σε μικρομεσαίες νοσηλευτικές μονάδες», διδακτορική διατριβή, Εθνικό και Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο Αθηνών, Αθήνα, σελ. 17.
 - Μούζουλας, Σ., «Εταιρική Διακυβέρνηση –Corporate Governance: Διεθνής Εμπειρία, Ελληνική Πραγματικότητα», Αθήνα, Θεσσαλονίκη, Σάκκουλα, 2003
 - Παπαστάθης, Π., (2003) «Ο Σύγχρονος Εσωτερικός Έλεγχος στις Επιχειρήσεις Οργανισμούς και η Πρακτική Εφαρμογή του», εκδόσεις ΟΠΑΠ, Αθήνα.
 - Μ.Ξανθάκης, Λ. Τσιπούρη, Λ. Σπανός,- Κέντρο Μελετών και Εκπαίδευσης Χρηματοοικονομικής (ΚΕΜΕΧ) Εθνικό και Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο Αθηνών, « Εταιρική Διακυβέρνηση, Έννοια και Μέθοδοι Αξιολόγησης» , Αθήνα,
 - Λουμιώτης, Β., « Ελεγκτική», 4^η Έκδοση ΙΕΣΟΕΛ, Αθήνα 2010.
 - Ελληνική Ένωση Τραπεζών, «Το ελληνικό τραπεζικό σύστημα το 2009», Ιούνιος 2010, σελ. 15 επ..
 - Chatzoglou, P., Diamantidis, A., Vraimaki, E., Polychrou, E. and Chatzitheodorou, K., (2010), «Banking productivity: an overview of the Greek banking system», Managerial Finance, 36(12), 1007-1027.

EENH

- Allen N. Berger, George R.G. Clarke, Robert Cull, Leora Klapper, Gregory F. Udell, (2005), « *Corporate governance and bank performance: A joint analysis of the static, selection, and dynamic effects of domestic, foreign, and state ownership*», *Journal of Banking & Finance* 29 (2005) 2179–2221
- Andrea Polo, (2007), «*Corporate Governance of Banks: The Current State of the Debate*», Working Paper Series SSRN
- Anderson, C., Campbell II, T., (2000). «*Restructuring the Japanese banking system: Has Japan gone far enough? International Review of Financial Analysis*» 9 (2), 197–218.
- Altamuro and Beatty (2009) «*Bank audits? Questions of practice and the scope for dialogue*», *Managerial Auditing Journal*, 24(2), pp. 114-134.
- (BRC) Blue Ribbon Committee on Improving the Effectiveness of Corporate Audit Committees. (1999), «*Report and recommendations of the Blue Ribbon Committee on improving the effectiveness of corporate audit committees*», New York
- Beltratti, A. and Stulz, R. (2010), «*Why Did Some Banks Perform Better during the Credit Crisis? A Cross-Country Study of the Impact of Governance and Regulation*» Charles A Dice Center Working Paper No. 2009-12 , Fisher College of Business Working Paper No. 2009-03-012
- Basle Committee on Banking Supervision, 1998, «*The Basle Committee Issues a Framework for Internal Control Systems in Banking Organisations*».
- Barro, J., Barro, R.J., 1990. «*Pay, performance and turnover of bank CEOs*». *Journal of Labor Economics* 8, 448–481.
- Bill Davies, (2010), «*The bank directors' duties: time for the new enlightenment?* », *Int. J. Private Law*, Vol. 3, Nos. 1/2.
- Christopher M. Bruner, (2011), «*Corporate Governance Reform in a Time of Crisis*», *The Journal of Corporation Law*, Vol. 36:2
- Cheung, T. Chi. and Qiang, Chen. (1997), «*Internal audit at Guangdong Nuclear Power Joint Venture Company Limited*», *Managerial Auditing Journal*, 12(4): 219-226.

- Chris Mallin, Andy Mullineux and Clas Wihlborg, «*The Financial Sector and Corporate Governance: the UK case*», (2004), *2nd International Conference on Corporate Governance «Corporate Governance: Effective Boards and Responsible Investors»*, Blackwell Publishing, Volume 13 Number 4
- Cristina Alexandrina Stefanescu, 7th International Strategic Management Conference,(2011) «*Do corporate governance “actors” features affect banks’value? – Evidence from Romania*», Procedia - Social and Behavioral Sciences Volume 24, Pages 1311–1321
- Daily, C., Dalton, D. (1994) , «*Corporate governance and bankrupt firm: An empirical assessment*». Strategic Management Journal, Vol.15, pp: 643-654.
- Enrico Perotti - Ernst-Ludwig von Thadden,(2003), «*The Political Economy of Bank- and Market Dominance*», ECGI - Finance Working Paper No. 21/2003
- Franks, J., Mayer, C., Renneboog, L., 2001. «*Who disciplines management in poorly performing companies?*» Journal of Financial Intermediation 10, 209–248.
- Fodil Adjaoud and Walid Ben-Amar,(2010) « *Corporate Governance and Dividend Policy: Shareholders’ Protection or Expropriation ?*» Journal of Business Finance & Accounting, Vol. 37, Issue 5-6, pp. 648-667
- Gordon Roberts, Lianzeng (Edward) Yuan, (2010) «*Does institutional ownership affect the cost of bank borrowing?*», Journal of Economics and Business Volume 62, Issue 6, Pages 604–626
- Hermanson, D., Ivancevic, D. and Ivancevic, S. (2008). «*Building an Effective Internal Audit Function: Learning from SOX Section 404 Reports*», Winter, 28(2), «*Review of Business*», , pp. 13-28
- Jensen, Michael C., and Kevin J. Murphy, (1990), *CEO Incentives: It's Not How Much You Pay, But How*, Harvard Business Review 68, no. 3
- Jerold B. Warner, (1988), «*The distribution of power among corporate managers, shareholders, and directors*» *Journal of Financial Economics*, Volume 20, January–March 1988, Pages 3-24
- Jonathan R. Macey and Maureen O’Hara,(2003), « *The Corporate Governance of Banks*» *Journal of Business Economics and Management*, 6(4), pp. 275-284.

- Kaplan, S., 1994a. «*Top executives, turnover, and firm performance in Germany*». Journal of Law, Economics and Organization 10, 142–159.
- Kaplan, S., 1994b. «*Top executive rewards and firm performance: A comparison of Japan and the US*». Journal of Political Economy 102, 510–546.
- Kaplan, S., Minton, B., 1994. «*Appointments of outsiders to Japanese boards: Determinants and implications for managers*». Journal of Financial Economics 36 (2), 225–258.
- Kenneth R. Spong and Richard J. Sullivan (2007) «*Corporate Governance and Bank Performance*», Working Paper Series SSRN
 - Khanna, V., 2008, «*Risk-Based Internal Audit in Indian Banks: A Modified and Improved Approach for Conduct of Branch Audit*», The Icfai University Journal of Bank Management, 4(4), 35-56.
 - La Porta, R., Lopez-de-Silanes, F., Shleifer, A. and Vishny, R., W. (2000) «*Agency Problems and Dividend Policies around the World*, Journal of Finance», 55(1), pp. 1-33
 - Lipton, M. & LORSCH, J.(1992), «*A modest proposal for improved corporate governance*» The Business Lawyer, Vol.48, pp: 59-77
 - Louis, U. (2000), «*Will a desk of stock options always be stacked?*», New York Times, 7 April, p. BU4
 - Michael C. Jensen, (1993) "*The modern industrial revolution, exit, and the failure of internal control system*" The Journal of Finance
 - Milton Friedman (1970), «*The Social Responsibility of Business is to Increase its Profits*», The New York Times Magazine, September 13, 1970.
- OECD (2004), «*Principals of Corporate Governance*», OECD publications
- OECD, (1999), «*Principles of Corporate Governance*»
- Peasnell, V., Pope, F. and Young, S. (2003), «*Managerial equity ownership and the Responsibility*». New York: Oxford University Press
- Rosenstein, S. & Wyatt, J. (1990), «*Outside directors, board independence, and shareholder wealth*», Journal of Financial Economics, Vol.26, pp :175-191
- Schmid, M.M. and Zimmermann, H. (2005), «*Managerial incentives and firm valuation: evidence from Switzerland*», working paper, SSRN, Rochester, NY.

- Paolo F. Volpin, (2001), « *Ownership Structure, Banks, and Private Benefits of Control*», Working Paper Series
- Penny Ciancanelli - Jose Antonio Reyes Gonzalez, (2000), «*European Financial Management Association*», Working Paper Series SSRN.
- Petar Marković and Branko Urošević, (2011), «*Market Risk Stress Testing For Internationally Active Financial Institutions*», Economic Annals, Volume LVI, No. 188
- Rafel Cresp, Miguel A. Garcia - Cestona, Vicente Salas, (2004), «*Governance mechanisms in Spanish banks. Does ownership matter?*» Journal of Banking & Finance, vol. 28, issue 10, pages 2311-2330
- Renee B. Adams, Hamid Mehran, 2011 «*Bank board structure and performance: Evidence for large bank holding companies*», Working Paper Series,SSRN
- Robert N. Collender, Sherrill Shaffer, (2001), « *Local bank office ownership, deposit control, market structure, and economic growth*», Journal of Banking & Finance, Elsevier, vol. 27(1), pages 27-57
- Ross Levine, (2004), «*The Corporate Governance of Banks:A Concise Discussion of Concepts and Evidence*» Policy research working papers, 3404.
- Rüdiger Fahlenbrach και René M. Stulz, «*Bank CEO Incentives and the Credit Crisis*», Journal of Financial Economics (JFE) Charles A Dice Center Working Paper No. 2009-13
- Ruth Mateos de Cabo Ricardo Gimeno και Maria J. Nieto,(2011), «*Gender Diversity on European Banks' Boards of Directors*», Journal of Business Ethics.
- Ryan LaFond, Haifeng You, (2010), «*The federal deposit insurance corporation improvement act, bank internal controls and financial reporting quality*», *Journal of Accounting & Economics (JAE)*, Vol. 49, Nos. 1-2
- Savcuk, O. (2007), “*Internal Audit Efficiency Evaluation Principles*”,. *Journal of Business Economics and Management*, 6(4), 275-284.
- Sivakumar Venkataramany, Balbir B. Bhasin,(2012), « *The Changing Landscape Of The Indian Banking Industry: An Empirical Study*» *International Business & Economics Research Journal*, Volume 11, Number 4

- Shleifer και Vishny (1997), «*A survey of Corporate Governance*», Journal of Finance, 52(2), pp. 737-783.
- Stanwick, P., Stanwick, S. (2002) «*The relationship between Corporate Governance and Financial Performance.*» The Journal Corporate Citizenship
- Steven W. Sumner, Elizabeth Webb (1997) «Does Corporate Governance Determine Bank Loan Portfolio Choice?»
 - Sudheer Chava, Dmitry Livdany, and Amiyatosh Purnanandam, (2008), «*Do Shareholder Rights Affect the Cost of Bank Loans?*» EFA 2004 Maastricht Meetings Paper No. 5061
 - Thomas J. Lopez, Scott D. Vandervelde, Yi-Jing Wu, (2009), «*Investor perceptions of an auditor's adverse internal control opinion*», Journal of Accounting and Public Policy, Volume: 28, Issue: 3, Publisher: Elsevier Inc., Pages: 231-250
 - Victoria Ivashina, Vinay B. Nair, Anthony Saunders, Nadia Massoud, Roger Stover, (2009), «*Bank Debt and Corporate Governance*», The Review of Financial Studies, Vol. 22, Issue 1, pp. 41-77,
 - Vincent Aebi, Gabriele Sabato, Markus Schmid, (2011), «*Risk management, corporate governance, and bank performance in the financial crisis*» Journal of Banking & Finance. Journal of Banking & Finance,
 - S. Venkataramany, Balbir B. Bha, (2012), *The Changing Landscape Of The Indian Banking Industry: An Empirical Study*, International Business & Economics Research Journal, Volume 11, Number 4
 - W. Gary Simpson, Anne E. Gleason, (2009), «*Board structure, ownership, and financial distress in banking firms*», International Review of Economics and Finance, International Review of Economics & Finance, Volume 8, Issue 3, Pages 281-292
 - Woods, M., Humphrey, C., Dowd, K. and Y. Liu, 2009, «*Crunch time for bank audits? Questions of practice and the scope for dialogue*» Managerial Auditing Journal, 24(2), pp. 114-134.
 - Yunsen Chen, Song Zhu και Yutao Wang, 2011 «*Corporate fraud and bank loans: Evidence from china*» China Journal of Accounting Research, Volume 4, Issues 3, Pages 155

ΙΣΤΟΣΕΛΙΔΕΣ

www.bankofgrece.gr

www.bis.org/publ/bcbs176.htm, Ομάδα Εργασίας για την Εταιρική Διακυβέρνηση της Επιτροπής της Βασιλείας για την Τραπεζική Εποπτεία, Οκτώβριο του 2010

www.jbs.cam.ac.uk/cadbury/report/index.html

www.sarbanes-oxley-forum.com/

www.theiia.org

dir.icap.gr